



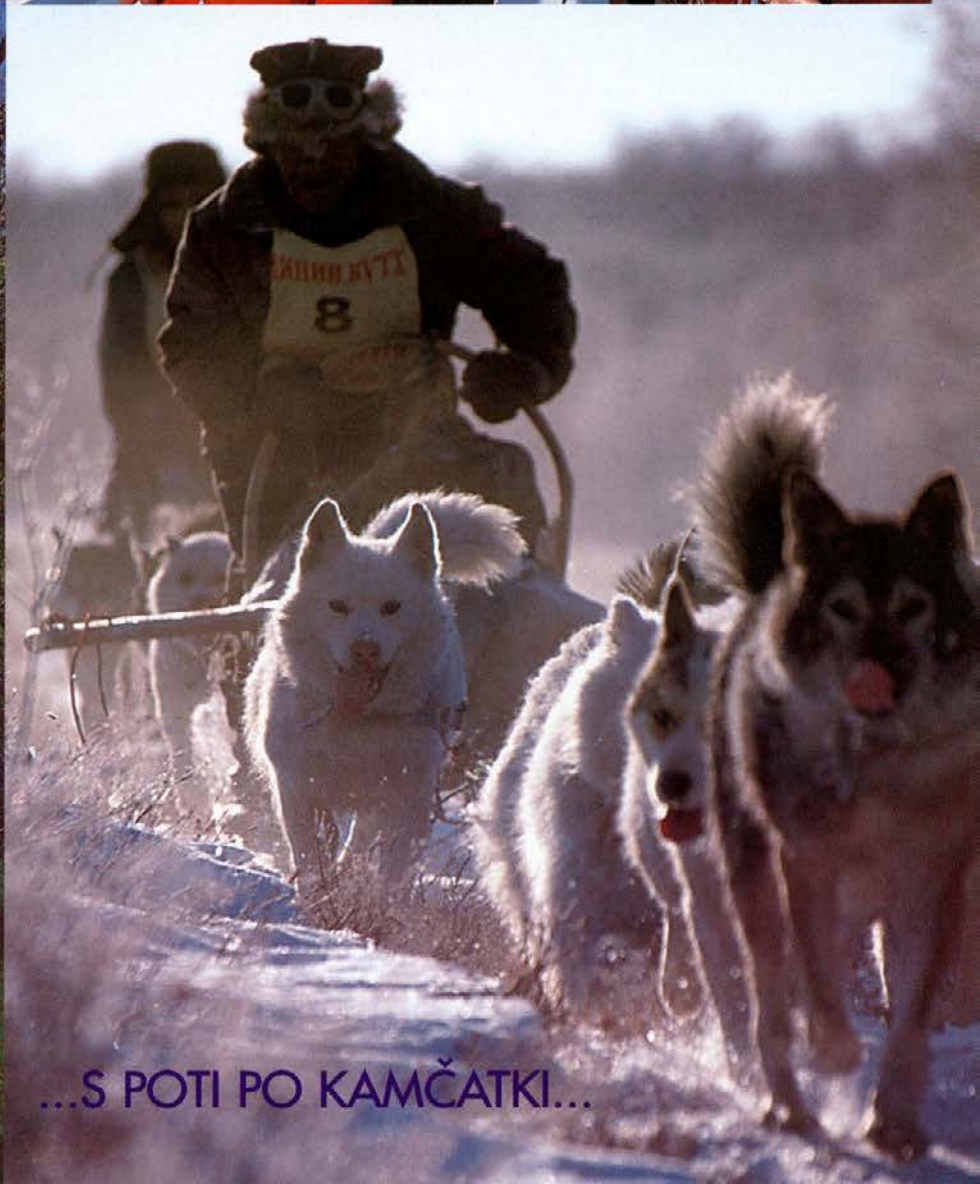
LETO XXXIII / ŠTEVILKA 3, MAREC 2001 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 300 TOLARJEV



**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**



...PRIŠLA JE POMLAD...



...S POTI PO KAMČATKI...

Zadnji dan v lanskem letu je zaključil svojo delovno obdobje in se upokojil naš sodelavec Drago Jurhar. Vsa delovna leta je posvetil gozdu in lesu, tudi tista, ko je bil občinski funkcionar oziroma župan, ko so se gradile gozdne ceste in lesna industrija v Otiškem vrhu.

Narava je bila Dragu blizu že v otroških letih, saj je živel v Mežici, kjer ni človeka, ki ga ne bi pogled na vrh Pece, ki daje kraju, obdanem z gozdovi in travniki veličastno podobo, vznemiril vsak dan posebej. Na Peco rad zahaja celo življenje, poleti, pozimi pa na ono drugo stran, kjer je kot smučar reden gost. Tako tudi ni bilo dileme, kakšen poklic si bo izbral, ko je zaključil osnovno šolo; jasno je bilo, da bo to srednja gozdarska šola, ki je bila takrat, po letu 1950 v Ljubljani. V tistem obdobju je bila v zgornjem koncu Koroške alternativa le še kakšen poklic za delo v rudniku, kar pa Dragotu nikor ni bilo lastno.

Leta 1959 je šolanje v Ljubljani uspešno zaključil in se zaposlil kot "bazenski gozdar" na takratni kmetijski zadrugi Dravograd, ki je upravljala z gozdovi zasebnega sektorja in je bila organizirana še v Poslovno zvezo. Takoj naslednje leto ga je vpoklicala vojska, že leta 1961 pa se je vrnil na dravogradsko zadrugo na isto delovno mesto. Leta 1963 se je zasebni sektor dravogradske zadruge združil z Gozdnim gospodarstvom Slovenj Gradec in v okviru te nove organizacije se je formiral gozdarski obrat za območje Dravograda. Drago je postal revirni gozdar za območje Libeliške gore in Črneške gore. Iz tega obdobja se najbolj spominja kooperacijskih pogodb, ki so jih morali nositi revirni gozdarji od kmeta do kmeta in razlagati vsebino. To so bile za lastnike gozdov dolgoročne pogodbe o gospodarjenju z zasebnimi gozdovi za obdobje veljavnosti gozdnogospodarskih načrtov, ki je bilo tudi ureditveno obdobje, na osnovi teh pa so potem sklepali še letne pogodbe, s katerimi so urejali odkup lesa in dela ki so se opravljala vsako leto posebej (vureditvena, varstvena, negovalna itd.). Ljudje so bili v tistem obdobju zelo nezaupljivi in moral si je kar močno prizadevati, da je zbral zadostno število podpisov.

Dejansko pa so se pokazale prednosti skupnega gospodar-



DRAGO JURHAR



JE ZAKLJUČIL SVOJO DELOVNO POT

jenja, saj se je formirala gozdarska služba za zasebni sektor, prej pa je bil poudarek na lesnem odseku. Po letu 1963 pa zaznamo bistvene spremembe na področju načrtovanja in izgradnje gozdnih prometnic, za katere je bil vir financiranja delno iz biološke amortizacije, delno pa iz samoprispevkov. In tu je bil Drago zraven.

V tem obdobju pa so ga zanimali tudi zadeve v širši družbeni skupnosti, zato je leta 1969 kandidiral za predsednika občine Dravograd in spomladi tega leta tudi prevzel to funkcijo. Vedel je, da ga tukaj kaj prida ne čaka, da pa bo tako naporno, pa ni pričakoval. To je bilo ravno obdobje, ko ni bilo več toliko državne in politične prisile, začele pa so se formirati razne interesne skupacije, ki so imele reazlične poglede na razvoj v občini, hkrati pa je bilo treba urejati še kadrovske zadeve, ki je tudi največkrat nehvaležno opravilo. Kljub temu pa, ko sedaj Drago dela inventuro, našteje kar nekaj pomembnih gospodarskih objektov, ki so jih gradili v dravogradske občini v času, ko je on vodil skupščino. Nadaljevali so z gradnjo cest, začela se je izgradnja mostu čez Dravo, izgradnja šole na Ojstrici, klavnica v Otiškem vrhu, kompleks lverka, CLS in zadnja inveticija obrat gradbenega podjetja za izdelavo strešne opeke v Otiškem vrhu. Seveda je bilo v tem obdobju potrebno reševati tudi problematične zadeve, kot je bila takratna tekstilna tovarna v Otiškem vrhu, kjer je bilo potrebno preusmeriti proizvodnjo v nove programe z novimi investitorji ter izve-

sti sanacijo industrijskega podjetja Monter. Skupaj z vodstvi teh podjetij so sanacije uspešno izvedli in s tem ohranili delovna mesta. Dragu je ostala v spominu številka 963 delovnih mest, ki vključuje vsa nova delovna mesta in ohranjena po sanacijah teh dveh podjetij.

Leta 1973 je zaključil svoj mandat na občini in se vrnil na Gozdno gospodarstvo. Na upravi podjetja je prevzel delo internega kontrolorja. Leta 1974, ko se je Gozdno gospodarstvo združilo s takratno Lesno, je bil še nekaj časa v kadrovskem sektorju, potem pa je bil imenovan za pomočnika direktorja TOK Slovenj Gradec. V letu 1979 se je udeležil usposabljanja vodilnih delavcev v Škofji Loki in v svoji nalogi obravnaval položaj delavca v takratnih obratih za kooperacijo. Še isto leto pa je bil premeščen na Centralno lesno skladišče za vodjo proizvodnje, pozneje pa na mesto direktorja CLS. To obdobje je bilo zanj posebej zanimivo. Linija debele oblovine je bila potrebna obnove, določeni njeni deli so bili dotrajani in tudi sodobna ni bila več. Program obnove je izdelal TOM Mežica, težave pa so se začele, ko je bilo potrebno nabaviti vitalne dele. Elektroniko je bilo možno kupiti samo v tujini, takrat pa je bilo obdobje, ko je bilo zelo težko priti do deviz. Moral je obrati veliko poti, da je priskrbel vse vitalne dele opreme, od Vzhodne Nemčije, do industrijskih tovarn v bivših jugoslovanskih republikah in še kje.

Iz tega obdobja se Drago spominja tudi leta, ko je bila veli-

ka eskalacija lubadarja in zaradi tega velik dovoz hlodovine na CLS. Ostal je med dvema ognjema, med zagovorniki škropljenja hlodovine in naravovarstveniki in vodarji, ki so škropljenje videli kot ekološko katastrofo.

V samostojni Sloveniji pa je začela teči prodaja lesa po različnih poteh. Želja gozdarjev je bila, da bi bil CLS in žaga v Otiškem vrhu en obrat, vendar interesi dveh podjetij niso bili enaki. Tako se je proizvodnja na CLS manjšala in v letu 1995 je tam ostalo še 25 zaposlenih, prej pa jih je bilo 46. Sedaj so v okviru te enote organizirani tudi prevozi in je skupaj zaposlenih, vključno z delavci GG Inpo 17 ljudi.

V Gozdnem gospodarstvu pa so se v tem obdobju dogajale velike spremembe. Predvsem zaradi denacionalizacije se je zmanjšalo število zaposlenih, ob tem pa se je še bolj pokazal problem delavcev invalidov in potreba po organizaciji, ki bo skrbela za delo teh ljudi. Vodstvo Gozdnega gospodarstva je organizacijo invalidskega podjetja ponudilo Dragu, ki je proučil možnosti ustanovitve takega podjetja za gozdarsko dejavnost in leta 1996 tudi prevzel to delo. Tudi tu je opravil pionirsko delo. Najprej je uredil formalnosti za registracijo podjetja, potem pa ubiral svoje poti, ko je iskal zaposlitve za ljudi, ki niso vajeni delati v zaprtih prostorih in so razsejani po celotnem koroškem območju in za njih organiziral lažja dela v njihovem poznem okolju. Kot član Sveta Zavoda za gozdove Slovenije, Območne enote Slovenj Gradec, je spoznal potrebe po urejanju določenih stvari v gozdnogospodarskem območju in nastal je naravovarstveni program, ki so ga naši delavci invalidi uspešno izvajali.

Drago sedaj preživlja mesece prilagajanja novemu načinu življenja. Ima kar nekaj načrtov, kaj bo počel v času, ki ga je kar naenkrat preveč.

Letošnja nenavadna zima je prinesla tegobe tudi njemu, ko se je prejšnji mesec poškodoval na smučanju.

Zaželimo mu čimprejšnje okrevanje in ga vabimo, da še kdaj pride med svoje sodelavce.

Ida ROBNIK



spec. MILAN TRETJAK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Sestavek je namenjen splošni informaciji o delu dela Zavoda za gozdove Slovenije, Območne enote Slovenj Gradec v letu 2000. Zavod za gozdove Slovenije je pravna oseba s statusom javnega zavoda in opravlja dejavnost javne gozdarske službe v vseh gozdovih Republike Slovenije. Območna enota Slovenj Gradec, ki je ena izmed štirinajstih območnih enot, pokriva skupno površino 88.824 hektarov. Gozdnatost (68 %) je relativno visoka, saj gozdovi pokrivajo kar 60.455 hektarov površin.

Za Koroško je značilna poselitev s celki in povezave z 1.650 kilometri gozdnih prometnic. Ker so gozdovi obnovljivo naravno bogastvo, je potrebno zagotoviti optimalne povezave med lastniško strukturo gozdne posesti in sonaravnostjo gospodarjenja. Sonaravno gospodarjenje je zakonska obveza, ki temelji na načelu nege, večanju ekološke pestrosti, vzpostavitvi biološkega ravnotežja in načelu trajnosti.

Po veljavni sistemizaciji, ki jo je sprejela Vlada Republike Slovenije, je na območni enoti 57 zaposlenih. Organizirani smo v šestih krajevnih enotah: Mislinja, Slovenj Gradec, Dravograd, Prevalje, Črna in Radlje. Ker Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano zagotavlja le slabih 90 % finančnih sredstev za delovanje javne gozdarske službe, se število zaposlenih postopno zmanjšuje (v letu 2000 za dva zaposlena), kar bo značilno vplivalo na obseg in kvaliteto opravljenih nalog v prihodnje.

Program razvoja gozdov v Sloveniji in višina državnega proračuna sta bili ključni izhodišči, ki sta krojili usodo obsega izvedbe programov in delovanje gozdarske službe v preteklem letu. Veljavna zakonodaja s področja gozdarstva nedvoumno določa pravno formalne temelje delovanja vseh pravnih subjektov gozdarstva, razpoložljiva finančna sredstva pa ne omogočajo izvedbe sprejetih programov dela v celoti.

Naše gozdnogospodarsko območje je v celoti pokrito z gozdnogojitvenimi načrti, zato

bomo v prihodnje izboljšali predvsem kvaliteto gozdnogojitvenega načrtovanja. Od desetih gozdnogospodarskih načrtov je osem potrjenih, v letu 2000 je bil določen osnutek načrta gozdnogospodarske enote Ravne, v izdelavi pa je bil načrt gozdnogospodarske enote Mežica. Popise stanja gozdov in meritve na stalnih vzorčnih ploskvah smo opravili na 1.000 hektarih gozdov, oddelčne in odsečne meje smo označili na 600 hektarih gozdov.

Izdali smo 54 poprejšnjih soglasij za posege v gozd in gozdni prostor. Na osnovi izdelanih lokacijskih dokumentacij je bila predvidena krčitev gozda na površini 12,46 hektara. Izdanih je bilo 38 predhodnih strokovnih mnenj. Z izdajanjem soglasij in predhodnih strokovnih mnenj skušamo ohraniti identiteto Koroške krajine, pri tem pa uskladiti interese lastnikov gozdov z javnimi interesi.

Vlaganja v gozdove so bila relativno zadovoljiva, še posebej, če jih primerjamo s povprečjem v Republiki Sloveniji. Občutno se je v zadnjih letih povečal obseg vlaganj v gozdove, kar pomeni, da se vedno več lastnikov zaveda pomembnosti gojenja in varstva svojih gozdov. Na osnovi Odredbe o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna Republike Slovenije je bilo v letu 2000 lastnikom gozdov izplačanih preko 47 milijonov tolarjev stimulacij.

Iz preglednice št. 1 je razviden obseg dni iz gojenja in varstva gozdov, ki so bile opravljene v zasebnih in državnih gozdovih ter indeks rasti v primerjavi z letom 1994.



Čiščenje pohorskih planj

Foto Gorazd Mlinšek



Poškodbe po neurju na gozdni cesti v Mežici.

Foto Hinko Andrej

Na osnovi Zakona o splošnem upravnem postopku je Zavod za gozdove Slovenije dolžan izdati odločbe za odobritev poseka, kakor tudi za vlaganja in ostale posege v gozdni prostor. V lanskem letu je bilo izdanih 4.359 odločb, od tega največ A

odločb (sečnja) 57%, B odločb (gojenje in varstvo) 32%, C odločbe (sanitarni posek) 9%, D odločb (okrasna drevesa) 2%.

Zavod za gozdove Slovenije zagotavlja zimsko in letno vzdrževanje gozdnih prometnic, izdeluje programe vzdrževanja

Preglednica št. 1: Opravljena gojitvena in varstvena dela

Lastništvo	Opravljena gojitvena in varstvena dela						
	dni						
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Zasebni gozdovi	2.578	3.405	4.443	5.685	5.044	6.135	6.368
Državni gozdovi	2.791	3.443	3.032	3.014	2.861	3.007	3.375
Skupaj	5.369	6.848	7.475	8.699	7.905	9.142	9.743
Indeks 1994	100	127	139	162	147	170	181

in spremlja njihovo izvedbo. Sredstva za vzdrževanje gozdnih cest so zagotovljena iz pristojbin, republiškega proračuna in sredstev lokalnih skupnosti. V letu 2000 je bilo zgrajenih 5,9 kilometra gozdnih cest in 12,4 kilometra gozdnih vlak. Za letno in zimsko vzdrževanje gozdnih cest je bilo v letu 2000 porabljenih cca 158 milijonov tolarjev.

V zasebnih gozdovih je bilo posekano 131.595 kubikov, v državnih pa 62.597 kubikov bruto lesne mase. Iz evidence poseka je razvidno, da posek brez odobritve strokovne službe iz leta v leto upada. Iz navedenega je mogoče sklepati, da se lastniki gozdov zavedajo potrebnosti strokovnega dela z njihovimi gozdovi.

Iz preglednice št. 2 je razviden posek po vrstah sečnje in po letih.

skih rešitev za posamezne odseke in krajevne enote,

- razvoj informacijskega sistema in
- vsakodnevna podpora uporabnikom.

Z zagotavljanjem pravočasnih in točnih informacij je potrebno permanentno razvijanje prostorskega informacijskega sistema, testiranje novih programov in strojne opreme.

Razvoj podeželja, sodelovanje in usposabljanje lastnikov gozdov ter stiki z javnostmi so bile pomembne naloge s svetovalnega in izobraževalnega področja. Za lastnike gozdov smo organizirali štiri delavnice iz gojenja in varstva gozdov, tri delavnice iz vzdrževanja motorne žage, dve delavnici iz varnega dela z motorno žago, en tečaj iz varnega dela s traktor-

okviru območne enote za zaposlene smo organizirali 14 aktivnosti, kjer so uslužbenci izpopolnjevali svoje strokovno znanje na področju gozdarstva in vrednot okolja ter utrdili svoje znanje na tečaju angleščine. V preteklem letu so višješolski študij gozdarstva zaključili trije uslužbenci, šest jih zaključuje višješolski študij gozdarstva, trije gozdarski inženirji nadaljujejo visokošolski študij gozdarstva, trije univerzitetni diplomirani gozdarski inženirji pa zaključujejo podiplomski študij na VIII. stopnji.

Območna enota Slovenj Gradec je sodelovala ali samostojno izdelala večje število projektov in raziskovalnih nalog. Najpomembnejše so: Ohranjanje gorskih kulturnih krajin v avstrijsko-slovenskem prostoru, Premena smrekovih monokultur na Pohorju, Zaraščanje negozdnih

ter varstvena dela v državnih gozdovih za leto 2000. Sodelovanje z območnimi izpostavami Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije pri izvajanju tekočih nalog je bilo kot v preteklih letih zelo dobro.

Sodelovanje z Gozdnim gospodarstvom Slovenj Gradec, Gozdarsko zadruzo Slovenj Gradec, Kmetijsko-gozdarsko zadruzo Prevalje dobiva ustaljeno obliko dobrega in učinkovitega dela, predvsem na področju izvajanja del v državnih gozdovih in vzdrževanja gozdnih prometnic.

Gozdarska inšpekcija je po pooblastilu Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano nadaljevala z nadzorom vlaganja proračunskih sredstev v gozdove. Sodelovanje na drugih področjih je bilo korektno in v skladu s predpisi, ki so zakonska obveza za obe pristojni instituciji. Za leto 2000 je mogoče trditi, da so bili določeni ukrepi postavljeni sporazumno, vendar nobena od institucij ni posegala v pristojnosti druge.

Sestavek je izdelan na osnovi Poročila o delu Območne enote Slovenj Gradec v letu 2000, ki so ga izdelali vodje odsekov in drugi sodelavci, potrdil pa svet območne enote v mesecu marcu 2001. ▲

Preglednica št. 2: Posek po vrstah sečenj od leta 1994 do 2000

Vrsta sečnje	Leta						
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
negovalne	113.255	117.532	97.675	127.654	127.712	130.899	138.996
sanacijske	59.506	36.717	68.797	35.754	47.182	37.099	41.969
prometnice	1.224	1.454	931	1.496	2.213	1.900	3.194
krčitve	3.448	5.249	4.492	3.783	4.557	4.570	5.457
izven gozda	32	74	136	218	271	173	420
brez odobritve	4.597	4.095	5.058	7.294	6.011	5.222	4.111
ostale	113	139	41	114	242	123	45
Skupaj	182.175	165.260	177.130	176.313	188.188	179.986	194.192

V letu 2000 je bil izdelan do faze osnutka in javne razgrnitve desetletni lovskogojitveni načrt za Pohorsko lovskogojitveno območje, izdelan pa je bil tudi letni lovskogojitveni načrt. Poleg pomembnejših nalog, kot so monitoring divjega petelina, štetje gozdnega jereba, izdelave zoocenotskih delov gozdno-gospodarskih načrtov, je bilo vloženih 642 dni v ohranitev in izboljšanje življenjskega okolja divjim živalim. Rezultati popisov objedenosti gozdnega mladja iz leta 2000 so zelo podobni tistim iz leta 1996. Ugotovljena skupna objedenost gozdnega mladja je bila 20 % in kaže na relativno uravnoteženost med divjadjo in gozdom.

Temeljna naloga informatike je bila skrb za celovito informacijsko podporo pri delu, kar je pomenilo predvsem:

- vzdrževanje obstoječega sistema računalnikov in njegova posodobitev,
- izdelava ustreznih program-

jem in študijski krožek s področja gojenja gozdov. Za lastnike gozdov smo organizirali štiri eksterne in tri interne ekskurzije. Različnih oblik usposabljanja se je udeležilo več kot 490 lastnikov gozdov.

Vodenje po gozdnih učnih poteh, sodelovanje pri naravoslovnih urah in dnevih, ekskurzijah, predavanjih in delavnicah so že stalne naloge, ki jih opravljamo predvsem za šolsko mladino in druge javnosti. Zgoraj navedenih aktivnosti se je udeležilo preko 2300 udeležencev. Izvedenih je bilo 19 predavanj oziroma posvetov na nivoju lokalnih skupnosti.

Večje število strokovnih prispevkov smo objavili v lokalnem mesečniku Viharnik, del teh prispevkov pa smo predstavili tudi v drugih medijih kot so: nacionalna televizija in radio, časopis Kmečki glas in strokovni list Gozdarski vestnik. Vseh prispevkov in člankov v lokalnih ter nacionalnih medijih je bilo več kot 80. V

površin na grebenu Pohorja, Optimizacija sistema gospodarjenja v smrekovih gozdovih, prizadetih zaradi trohnebo, Projektiranje in plastificiranje tematskih kart, itd.

Sodelovanje z večino lokalnih skupnosti je korektno. Strokovna pomoč pri izdelavi prostorskih planov za občino Dravograd in občino Prevalje, operativna izvedba preprečevanja zaraščanja pohorskih planj, so pomembnejše naloge, ki so se izvajale v letu 2000. Poudariti je potrebno tudi sofinanciranje usposabljanja lastnikov gozdov, ki jih je podprla večina lokalnih skupnosti.

Za operativno sodelovanje s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije je mogoče trditi, da je vedno boljše. Območna enota Slovenj Gradec je na osnovi pooblastila izvedla in organizirala izbiro drevja za posek v državnih gozdovih ter v ta namen izdala odločbe za posek in gojitvena

VIHARNIK

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo
Slovenj Gradec, d.d.
2380 Slovenj Gradec,
Vorancjev trg 1
Telefon: 88/ 43-332,
Faks: 88/ 42-684

E-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor: Silvo Pritrznik, univ.dipl.inž.gozd.

Odgovorna urednica: Ida Robnik

Glavna urednica: Ida Robnik

Uredniški odbor: Ida Robnik, Gorazd

Mlinšek in Marlena Humeč

Likovna urednica in grafično oblikovanje:

Marlena Humeč

Tehnični urednik: Alfi Hutter

Priprava za tisk in fotoliti:

Grafična forma Hutter, Maribor

Tisk: ZIP CENTER, Ravne na Koroškem

Vse pravice pridržane,

© Gozdno gospodarstvo

Slovenj Gradec 2001.

Fotografije © avtorji

Avtorja fotografij na naslovnici:

Pomlad: Marlena Humeč

Beringia 2000: Brane Struga

Mitja s Šamanom Iltelmanov in vprege v prastranskih tundre.

VINKO PAČNIK

Smrt, ta neizprosna kosa v delčku sekunde poruši še tako trdno hišo, izniči vse načrte in za sabo zapre vrata prihodnosti. Vedno je prerana, še posebno pa takrat, ko poseže med prijatelje, sodelavce, znance in sorodnike in v trenutku postane kruta resnica, a žal ji nihče ne more ubežati. Težko pa se je sprijazniti z dejstvom, da nekoga, ki smo ga imeli radi, ga spoštovali ni in ga ne bo več med nami. V bolečini, ki jo občutimo v teh trenutkih nam podzavestno prihaja na misel, komu bo zvonilo prihodnjič, morda meni, tebi kdo ve. Smrt pač ne izbira.

Vinko Pačnik ali Šašlov Vinko, kot smo ga klicali sodelavci in prijatelji se je rodil 18. januarja 1950 v Spodnjem Razborju na trdni, ugledni in delovni Šašlovi kmetiji. Vinko, ki je bil navajen in vešč kmečkega dela in dela v gozdu, se je najprej zaposlil na gradbenem podjetju, vendar to ni bilo delo zanj. Bil je prevelik ljubitelj gozda in narave nasploh, zato se je odločil da bo njegova prihodnost delo v gozdu. Tako se je leta 1976 zaposlil v takratni LESNI na Tozd Transport in servisi kot traktorist in se kasneje usposobil še za voznika gozdarskega kamiona. Kot voznik traktorja in kamiona je delal na celotnem slovenjegraškem gozdno gospodarskem območju. Želja po delu v gozdu bliže domačije ga je vlekla, zato se je leta 1984 prestavil na Gozdarski obrat Slovenj Gradec, ki je opravljal gozdarska dela na njegovem Plešivcu in Razborju, krajih, ki jih je imel Vinko rad. Opravljal je dela in naloge univerzalnega gozdnega delavca. Usposobljen praktično za vsa dela v gozdarski proizvodnji, je ta dela vestno in z zavzetostjo opravljal vse do tistega petka, ko mu je bukov hloed iz Grobelskega Štuka zadal težak udarec.

Ta dan smo težko pričakovali povratno informacijo iz bolnice, in oddahnili smo si, ko smo zvedeli, da ima Vinko sicer težji zlom obeh goleni, vendar njegovo življenje in življenjske funkcije niso ogrožene. Sreča v nesreči smo si rekli. V naslednjih dneh nas je zato še toliko bolj pretresla vest, in nismo mogli verjeti, da se Vinko bori za svoje življenje. Žal, pa je bila ta njegova bitka zaman, smrt je bila močnejša in ga premagala.

Vinko je živel z gozdom, naravo in svojimi planinami. Nikoli ni tarna, nikoli govoril o svojih težavah, čeprav smo vedeli, da jih ima. Tiho in skromno je bilo njegovo življenje in tako tiho se je tudi poslovil od nas.

Danes za njim žaluje mama, sestre, brati, ostali sorodniki, njegovi sodelavci in prijatelji. Gozdovi in planine pa bodo zaman pričakovale njegov obisk.

Vinko zahvaljujemo se ti za vse, kar si dobrega storil. Smrt je premagala tvoje življenje toda tvojih dobrih del in ljubezni do narave ne.

V imenu tvojih sodelavcev in Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec izrekam vsem žalujočim globoko sožalje.

Sodelavci



VINKU V SLOVO

V senci lipe si bom izbral
grob za mirno spanje,
list in cvet mi bo šumjal
vedno lepe sanje.
Vinko

Ta verz smo našli v njegovem dnevniku šele po njegovi smrti in še več tako duhovitih misli. Prej nismo vedeli, da piše. V svoji sobi, kjer ni imel ne radia ne televizije, le Nedeljski dnevnik in Planinski vestnik, je koval svoje načrte.

Šele sedaj smo opazili lipo poleg pokopališča, ki res meče senco na njegov tako pre-rani grob in listi in cvetovi te lipe mu bodo šumljali za mirno spanje, veter z vrhov gora

pa mu bo prinašal pozdrave njegovih tovarišev, s katerimi se je dolga leta radoval, ko so hodili po kamnitih in mahovitih poteh širom Slovenije. V tuje planine ga ni vleklo. Tudi svoje nečakinje je rad vodil s seboj; najprej Marto, Anko, potem pa so dorasle domače Albina in Zinka. Ni jim bil samo stric, ampak dobitnik in prijatelj, šofer, Miklavž, Božiček. Vsak petek jih je šel iskat v Slovenj Gradec po končani šoli, kakor tudi Tadeja na avtobusno postajo, ko se je vračal iz Maribora. Albini je obljubil, da jo bo prišel iskat, ko bo končala zdravstveno šolo v Ljubljani, po novi avtocesti s staro katro.

Ko se je v soboto odpravljajl zgodaj v mesto, jih je na posteljo prišel vprašat, če kaj rabi-jo. Ko je prišel domov, so se vse tri zgrnile okrog njega, tudi pes in mačke, ki so bili tudi deležni njegovih dobrot, mami pa je vedno prinesel sadje in belo štruco.

Bil je vesten delavec in šofer. Veliko stvari je znal narediti s svojimi rokami, tako izdelke iz železa kot iz lesa.

V gozdu je videl stvari, ki jih drugi niso. V vsakem rogovilastem drevesu je videl neko umetnino. V stari koči jo je potem obdeloval, dokončno pa jo je potem obdelal Jože Ješevnik. Koliko njegovih pomnikov stoji ob cesti od Suhega dola do bolnice v Slovenj Gradcu in na Pohorje in še kje. Izdeloval je tudi planinske palice. Tako ob pogledu na te stvari ne bo nikoli pozabljen.

Dragi Vinko! Misel, da smo te izgubili, nas stiska pri srcu! Zelo te pogrešamo! Čas celi rane, pravijo, a nekaj ostaja nespremenjeno za vedno.

Spomin na srečo ni več sreča, spomin na bolečino je še vedno bolečina.

sestra Mihaela Lenart



UTRINKI IZ REVIRJA

PO STARIH POTEH REVIRJA PLEŠIVEC

RUDI REBERNIK

Na svoje nekdanje delovno mesto se vedno rad vračam, da obujam spomine na kraje in ljudi, s katerimi smo skupaj preživljali slabe in dobre čase. Ker sem v Plešivcu nekaj časa tudi živel s svojo družino, pa se tega spominjam še s posebno nostalgijo.

Za stanovanja gozdnih delavcev v Plešivcu so bivši lastniki storili zelo malo ali skoraj nič, čeprav je bilo prostora v graščini in gozdarski hiši več kot dovolj. Središče naselja Plešivec je bila graščina z gozdarsko hišo, ob njej pa velika gospodarska poslopja za konje in drugo živino ter več manjših za svinjake in drugo drobnico, ki so jo gozdni delavci lahko redili. Ko je prvotni lastnik Plešivčan celotno velepossestvo prodal grofu Thurnu, ta pa zadnjemu lastniku Skubicu, se stanovanjski pogoji za gozdne delavce in njihove družine niso kaj dosti obrnili na bolje. Graščina, v kateri je bilo okrog 20 opremljenih sob in prostorna kuhinja, je večinoma samevala. Lastnik je z ženo in hčerko tu preživel v glavnem samo poletne mesece ali pa glavno lovsko sezono, ko je gostil svoje lovske goste in prijatelje. Vse delovodske in knjigovodske posle mu je vodil njegov gozdarski upravitelj, ki je tam z ženo tudi stanoval v gozdarski hiši ali v "mali graščini" kot so jo prebivalci Plešivca imenovali ter je imel za pomoč še svojega gozdnega in lovskega čuvaja. Delavci so s svojimi družinami stanovali v nizki zidani baraki, vedno po štiri družine, ki so imele vsaka štiri prostore in so večkrat vzele na stanovanje in v oskrbo še kakega samskega gozdnega delavca, ki je bil brez stanovanja. Tudi prva leta po vojni, ko je primanjkovalo delavcev in posekanega lesa ni bilo nikoli dovolj, stanovanjske razmere niso bile dosti boljše. Gozdni obrat je skušal to reševati tako, da je gradil delavske barake za sezone delavce, delovne brigade in voznike, ki so prihajali delat iz raznih krajev v plešivške gozdove. Prvo leto po vojni je bila tam nameščena še skupina nemških ujetnikov, tako da je imel takratni revirni gozdar Jože Ojcl v Plešivcu tudi do 50 ljudi na delu in v oskrbi. Nekaj pa jih je stanovalo na



Stanovanjski trojček v Plešivcu. Na prvi pogled je to stavba, ki se ne razlikuje dosti od drugih, od sprednje strani, sveda. Vendar videz vara, če gremo okrog stavbe, vidimo pobita okna, njena notranjost pa se ne razlikuje veliko od pribežališč brezdomcev, ki jih lahko vidimo v raznih kriminalkah.



Lesena utica, ki stoji v bližini stanovanjskega trojčka, je bila nekdaj lepo rjavo pobarvana z zelenimi oknicami in je bila namenjena za shrambo gozdarskega orodja in goriva za motorne žage. Foto: Rudi Rebernik

svojih domovih, ker so bili skoraj vsi bivši najemniki tudi gozdni delavci in so bili še vedno odvisni od zaslužka v gozdu. Šele pozneje, v šestdesetih letih, so tudi na gozdnem obratu v Slovenj Gradcu začeli razmišljati o gradnji nekaj stanovanj za gozdne delavce in sicer kar v središču revirja tako, da bi bili delavci čim bližje svojim delovnim mest. Spominjam se, da je cen-

tralni delavski svet Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, katerega član sem takrat bil tudi jaz, na eni izmed svojih sej pomladi leta 1960 sprejel sklep, da se tudi v revirju Plešivec zgradi stanovanjski trojček za reševanje najnujnejših stisk gozdnih delavcev. Objekt so začeli graditi takoj, tako da je bil pomladi leta 1963 že vseljav in eno stanovanje je bilo dodelje-

no tudi meni in moji družini. Gradnjo sem spremljal in opazoval z velikim pričakovanjem, če me je le pot pripeljala mimo. Gradil je gradbeni obrat Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec pod nadzorstvom njihovega vodje ing. Kajina. V tistih letih je gradnja potekala povsem drugače kot pa danes, ker je bil kraj brez elektrike, pa tudi potrebne vode ni bilo vedno dovolj zaradi dotrajanega vodovoda. Delali so vse ročno ali pa s pomočjo konj, ki so vlečali z vitlom gradbeni material na mesto uporabe. Kljub temu je bil trojček pravočasno in solidno zgrajen, z vsemi električnimi in vodovodnimi instalacijami in kanalizacijo. Na žalost pa nam ni elektrika takrat nikoli zasvetila in tudi vode je včasih zmanjkalo v starem vodovodu.

V nova stanovanja smo se vselili za prvi maj 1963. Ko smo se namestili in uredili prostore, smo se z zagnanostjo lotili urejevanja in čiščenja okolice stavbe. Na novo smo si ogradili ter posejali vrtove. Pred hišo pa smo namestili klopi in mizo za počitek in razgovore ob prostem času. Kmalu je bil naš stanovanjski trojček najlepša zgradba z najbolj urejeno okolico v Plešivcu, vrtovi lepo obdelani in negovani ter vsa okna polna rož. Marsikateri mimoidoči turist ali planinec se je pri nas rad ustavil in se čudil, kako lahko v tem višinskem kraju vse to uspeva. Naša soseda in sestanovalec Ivan in Slavka Ruprecht sta bila oskrbnika koč pri Križanu in sta imela doma vedno kakšno okrepčilo, zato so se ljudje še toliko raje ustavljali v Plešivcu.

Danes je tam na žalost vse drugače. Kljub temu, da je tam potem zasvetila tudi elektrika in je bil urejen vodovod, stoji stavba prazna. Šipe na zadnjih oknih so razbite in vrata odprta od vrha do tal, tako da si lahko vsak mimoidoči ogleda, kaj je človeška malomarnost in brezbriznost. Morebiti si bodo to kdaj ogledali področni gozdarji ali predstavniki gozdarskih služb in bodo storili potrebne ukrepe, da ne bo zgradba, zgrajena na žuljih gozdnih delavcev, nekdaj v okras nasleju Plešivec in širši okolici, postala njena sramota in ponižanje. ▲

SLOVENSKO GOZDARSKO SMUČARSKO PRVENSTVO – POKLJUKA 2001

MILAN GOLOB, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Na deževno soboto, 3. marca 2001, je bilo na Pokljuki državno gozdarsko smučarsko prvenstvo. Tekmovanje je organiziralo Gozdarsko društvo Bled in smo se ga udeležili tudi člani Koroškega gozdarskega društva.

Zadnja leta je bila udeležba Korošcev na tovrstnih tekmah skromna. Letos pa smo le zbrali desetčlansko ekipo, ki je bila še vedno majhna v primerjavi z nekaterimi drugimi gozdarskimi društvi iz ostalih predelov Slovenije.

Po doseženih rezultatih pa je bila največja, saj smo dosegli ekipno prvo mesto.

Tekmovali smo v dveh disciplinah in sicer v veleslalomu in tekih na smučeh v klasični tehniki.

Tekmovalci smo bili razdeljeni na osem kategorij glede na spol in starost.

Najboljši trije uvrščeni po posameznih kategorijah so bili sledeči:

VELESALOM ŽENSKE – letnik 1965 in starejše

- | | |
|--------------------|----------------------------|
| 1. Habič Špela | Gozdarsko društvo Postojna |
| 2. Jerala Branka | Gozdarsko društvo Bled |
| 3. Pogorevnik Olga | Koroško gozdarsko društvo |

VELESALOM ŽENSKE – letnik 1966 in mlajše

- | | |
|--------------------|------------------------------|
| 1. Lukanc Janja | Gozdarsko društvo Bled |
| 2. Porenta Mija | Kranjsko gozdarsko društvo |
| 3. Zaplotnik Vanja | Društvo študentov gozdarstva |

VELESALOM MOŠKI – letnik 1955 in starejši

- | | |
|---------------------|----------------------------|
| 1. Plesec Franc | Koroško gozdarsko društvo |
| 2. Podobnik Silvo | DIT gozdarstva Tolmin |
| 3. Kodorovič Marjan | Kranjsko gozdarsko društvo |

VELESALOM MOŠKI – letnik 1965 do 1956

- | | |
|------------------|---------------------------|
| 1. Golob Milan | Koroško gozdarsko društvo |
| 2. Pirc Dušan | DIT gozdarstva Novo Mesto |
| 3. Martelj Janez | Gozdarsko društvo Bled |

VELESALOM MOŠKI – letnik 1966 in mlajši

- | | |
|------------------|----------------------------|
| 1. Turk Matjaž | Gozdarsko društvo Postojna |
| 2. Rupnik Gregor | DIT gozdarstva Tolmin |
| 3. Zrimšek Janez | Gozdarsko društvo Postojna |

TEKI ŽENSKE – enotna kategorija

- | | |
|-------------------|----------------------------|
| 1. Andrejč Suzana | Koroško gozdarsko društvo |
| 2. Mikulič Mirjam | Gozdarsko društvo Postojna |
| 3. Bizilj Alenka | Gozdarsko društvo Bled |

TEKI MOŠKI – letnik 1960 in starejši

- | | |
|--------------------|----------------------------|
| 1. Miklavčič Franc | Kranjsko gozdarsko društvo |
| 2. Ivančič Franc | Gozdarsko društvo Postojna |
| 3. Smodiš Smiljan | Celjsko gozdarsko društvo |

TEKI MOŠKI – letnik 1961 in mlajši

- | | |
|-------------------|----------------------------|
| 1. Gornik Milan | Gozdarsko društvo Postojna |
| 2. Pogačnik Franc | Kranjsko gozdarsko društvo |
| 3. Tavčar Janko | DIT gozdarstvo Novo Mesto |

Za ekipno uvrstitev se je upoštevala najboljša uvrstitev iz vsake kategorije. Skupni vrstni red ekip je bil sledeč:

Koroško gozdarsko društvo
Gozdarsko društvo Bled
Gozdarsko društvo Postojna

Dobrega razpoloženja med tekmovanjem in po njem ni skazilo niti slabo deževno vreme. Tako se je še enkrat izkazalo, da je za dobro počutje, ne glede na vremenske razmere, včasih dovolj že dobra volja. ▲

Člani Koroške ekipe



PRIČETEK GRADNJE LESNEGA OBRATA ZA PROIZVODNJO ENOSTAVNIH LESNIH PROIZVODOV

TOMO HAIN

Postavljanje kovinske konstrukcije

Foto Ida Robnik



Na lokaciji poslovne enote CLS je GG Inpo d.o.o. pričel z izgradnjo objekta za proizvodnjo enostavnih lesnih proizvodov 1. februarja 2001. To bo enokapna nadstrešnica v izmeri 2,5 x 5 m, v kateri bo nameščena linija za krojenje žaganega lesa za paletne elemente.

Dokumentacijo za objekt so delno pripravili delavci GG Inpo sami, tudi kovinsko konstrukcijo so izdelali v poslovni enoti Gozdnega gospodarstva Servis, ostala dela in montažo strojev in naprav pa bodo opravili zunanji izvajalci.

Vsa dela bodo zaključena predvidoma v sredini aprila, ko bo stekla tudi poizkusna proizvodnja. ▲

POZDRAVLJENI BRALCI VIHARNIKA !

ČEBELARSTVO

JANEZ BAUER

Naša koroška pokrajina je razgibana dežela. Gore in doline so posejane s travniki in gozdovi in kot taka je odličen prostor za čebelarjenje, saj čebele vedno najdejo nekaj medicinske zase. Čebelarjenje je v naših krajih že od nekdaj zelo razvito, čeprav se v zadnjem času število čebelarjev in čebeljih družin zmanjšuje. Kljub temu pa smo v samem vrhu po številu čebelarstev v prostoru in prav je, da se tudi v Viharniku pokažejo čebelske misli in besede.

Naj se na kratko predstavim! Čebelarim od leta 1981, pred kratkim sem postavil nov čebelnjak na Legnu pri cerkvi sv. Jurija. Čebelarim iz veselja in ljubezni do čebel in narave, nikdar nisem pričakoval od čebel finančnega bogastva. Bogastvo v

znanju in razumevanju čebeljega sveta in narave pa je neizmerno. Sicer pa že star pregovor pravi, da te čebele v coklah najdejo in v coklah tudi pustijo. Tako bi se reklo, da spadam med ljubiteljske čebelarje, takih pa je več kot 80%. V svojem čebelnjaku vedno preizkušam nove stvari in nove načine pri oskrbi čebel, marsikdaj tudi neuspešno. Za dom in sosede pa je medu kljub temu vedno dovolj. Tudi suhe letine, ko ne bi nič točil, ne poznam in mislim, da je moj način čebelarjenja kar uspešen. Moja opravila se včasih razlikujejo od stare čebelske prakse, saj se držim načela: narava ima vedno prav. Do sedaj je to še vedno držalo.

Ta rubrika ne bo namenjena samo čebelarjem, ampak vsem

ljubiteljem čebel, narave in zdrave prehrane. Med je eno najbolj zdravih živil, je lahko prebavljiv in obstojen neomejeno dolgo brez konzervansov in umetnih dodatkov. Naša KOROŠKA STRD pa je po ocenah strokovnjakov ena najbolj kvalitetnih na svetu, zato je prav, da dobi svoje mesto v prehrani, prav je, da jo zaščitimo z blagovno znamko in poskrbimo, da je bo za vse dovolj.

Še moj nasvet vsem čebelarjem

Minil je Jožef, nekakšen čebelski prerok. "Kakšno je za Jožefa vreme, takšna bo tudi čebelska letina", tako pravi star pregovor. Kako bo v resnici, bomo pa še videli. V čebelje panje še ne posegajmo. Ko se otopli na vsaj 15 stopinj C, lahko v mirnem

sončnem dopoldnevu pogledamo v panje. Odmaknimo samo krajne sate in se prepričajmo o zalogi hrane. Čebele morajo imeti vsak trenutek najmanj 5 kg zaloge. Čebelje družine na satju ne razdirajmo, saj jih lahko ohlajamo in tako zaviramo njihov razvoj. Temeljit pregled prihranimo raje za drugo polovico meseca, ko se bodo temperature dvignile preko 20 stopinj C. Čebele družine, ki smo jih lani v avgustu dobro nakrmili, imajo sedaj še dovolj zaloge in se maksimalno razvijajo, tako da lahko proti koncu meseca pričakujemo že prve roje.

V tem mesecu se najbolj vidi, kako smo za čebele poskrbeli lani in od tu resnica, da se čebelarjevo leto prične že avgusta. ▲

POMLADNO ČEBELJE PREBUJANJE

Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec
GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Letošnja pomlad je neučakana. Ni se še zaključila koledarska zima, ko so že zacvetele leske, vrbe, na dolomitu pa teloh in vresje. Mirovale pa niso tudi druge spomladanske rože.

Sončni žarki neusmiljeno topijo snežno odejo nad 1600 m, v dolini pa je njihova toplota prebudila iz zimskega spanja prve žabe, zabrenčale so že posamezne žuželke. Živahno je postalo tudi v čebelnjakih. Zaživeli so prisojni gozdni robovi, porasli z lesko, vrbo, jelšo in rumenim drenom. Čebele neumorno smukajo z njihovih cvetov cvetni prah in zbirajo medecino. Čebele delajo za ohranitev dvojnega življenja. Cvetni prah in medicinsko potrebujejo za ohranjanje čebeljega rodu, s smukanjem cvetnega prahu pa oprasijo cvetove posameznih rastlin in pripomorejo k nastanku novega ploda - semena, s pomočjo katerih se posamezne rastlinske vrste ohranjajo in pestrijo naš gozdni prostor.

Živahni pa so postali tudi koroški čebelarji, saj pričakujejo v marcu, najkasneje pa v aprilu dobro gozdno pašo. Ta jim pri-

naša glavni medeni donos. Naše območje je zelo gozdnato. Travnike površine pa z intenzivnim gnojenjem izgubljajo svojo prvobitno pestrost in postajajo marsikje regratove monokulture. Čebelja paša pa je na takšnih travnikih zelo osiromašena.

Gozdarji se zavedamo pomena čebel v našem zelenem bivalnem prostoru. Z vnašanjem posameznih medonosnih, predvsem pa plodonosnih drevesnih vrst in nego gozdnega roba in čiščenjem zaraščajočih gozdnih jas, je omogočena boljša biotska pestrost, pa tudi boljša čebelja paša. ▲



IZ STAREGA RASTE MLADO

Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec
GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Narava je neumorna. Stalno nas preseneča. Kljub človekovemu pritisku na njo se ne da. Ohranjanje živalskih in rastlinskih vrst je njen najpomembnejši "program", ki ga sestavljajo številni pestri podprogrami preživetja. Ti so za naravo enostavni, za računalniško omrežen prostor pa komplirani.

V naravi poznamo spolno in nespolno razmnoževanje vrst. Posamezne rastlinske vrste so prilagojene posameznim rastiščnim in klimatskim razmeram. Zelo pomembne pa so tudi mikroklimatske razmere. Narava je racionalna in nepotrata.

Kjer je možno, se začne novo življenje, pa naj bo to preko najenostavnejših lišajev, mahov, trav, grmovnih in drevesnih vrst.

V razpoki starega že delno trohnečega, vendar še živega črne-ga gabra, je našlo svoj prijetni prostor smrekovo seme. Zadostna vlažnost, prepereli les pomešan z zemljo, zavetje pred pripeko in vetrom so pripomogli, da je seme pred 10 leti vzkliklo. Danes raste iz starega drevesa mlado drevo. ▲

Sožitje

Foto Gorazd Mlinšek





Mag. JOŽE PRATNEKAR

Kmetijstvo v Evropi se v zadnjih mesecih sooča z eno najhujših kriz po drugi svetovni vojni. Bolezen BSE in pred kratkim še slinavka in parkljevka sta dejansko uničili trg z govejim in ovčjim mesom. Prodaja govejega mesa se je v večini evropskih dežel zmanjšala za več kot polovico, ogromni hlevi na velikih farmah so prazni, živina je pobita in sežgana, kratka, kmetijstvo je pred skoraj nepremagljivo nalogo: kako naprej.

Hiter gospodarski razvoj in bitka za vse večjo produktivnost in dobičkom sta v svoj vrtnec potegnili tudi kmetijstvo. Tako je ta gospodarska veja v razvitih deželah v zadnjih desetih letih postajala vse bolj industrijsko naravnana z veliko kemije in vse bolj odmaknjena od naravnega kmetovanja. Velika poraba mineralnih gnojil, pesticidov in nena zadnje tudi ostankov živalskega izvora za prehrano prežvekovalcev so sicer prispevali k velikim presežkom hrane in boljšim dohodkovnim položajem kmetijstva, vendar se je vse preveč pozabljalo na naravno ravnanje in na posledice takega ravnanja. Vse premalo pa je bila v ospredju druga funkcija kmetijstva, to je skrb za ohranjanje kulturne krajine, na ekološko vlogo kmetijstva, itd.

In kako je s slovenskim kmetijstvom?

Naše kmetije so v povprečju štirikrat manjše, kot je evropsko povprečje. Na srečo razvoj kmetijstva pri nas ni šel s tako hitrim trendom, kot drugod v Evropi. Pri nas redi v povprečju vsaka kmetija le štiri do pet odraslih govedi. Povprečna poraba mineralnih gnojil je le 150 kg po hektarju. V deželah EU preko 800 kg po hektarju. Uporaba pesticidov je pri nas petkrat manjša kot v zahodnem svetu. Tudi uporaba kostne moke za prehrano živine je v Sloveniji že vrsto let prepovedana, itd.

To pomeni, da ima slovensko kmetijstvo v tem pogledu prednost, saj pridelujemo naravno in zdravo hrano. Seveda pa je



Gorska kmetija

vprašanje, če bomo to drugim znali tudi dokazati in jih prepričati, da kupujejo naše kmetijske pridelke. Čeprav v Sloveniji bolezen BSE ter slinavke in parkljevke na srečo ni, je potrošnja govejega mesa občutno padla. Tako se je tudi naše kmetijstvo, kot ugotavljajo kmetje, morda znašlo v najhujši krizi v samostojni državi.

Poleg manjše prodaje sicer zdrave hrane pa je najhujši problem majhnost zemljiške posesti na kmetijo. Na štirih hektarjih in s petimi kravami ni mogoče zagotoviti dovolj dohodka in socialne varnosti na podeželju.

Kako iz tega začaranega kroga?

Ena rešitev je povečevanje obdelovalne zemlje na kmetijah. Proces zmanjševanja števila kmetij v Sloveniji bo vsekakor potekal, čeprav ne brez problemov in zaprek. Na gorskih kmetijah je združevanje zemlje veliko težje kot nekje v ravninskem svetu. Prisotne so tudi sociološke ovire, saj so predvsem starejši ljudje zelo navezani na zemljo.

Možna rešitev je tudi uvajanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in s tem pridobiti dodaten zaslužek. Žal, pa so ovire v zakonodaji, ki ni dorečena in tako odvraca kmete od te dejavnosti.

Tretja oblika pomoči pa so direktna plačila po hektarju zemlje, kot prispevek za ohranjanje kulturne krajine, varovanje okolja in skrb za življenje na podeželju.

Direktna plačila je država uvedla že v lanskem letu. Na terenu je bilo precej problemov, saj

kmetje na take oblike pomoči niso bili pripravljeni. Velik problem je bil nedodelan kataster kmetijskih zemljišč, prekratek rok za izpolnjevanje in pošiljanje obrazcev, zamujanje z izplačili in podobno.

V sosednji Avstriji, ki tako obliko pomoči poznajo že vrsto let, so kmete na to pripravljali štiri leta.

Upamo, da bo letos manj problemov, saj je predvideno, da bi strokovno pomoč pri izpolnjevanju obrazcev za subvencije v celoti prevzela področna kmetijska svetovalna služba.

Poleg direktnih plačil po hektarju kmetijske zemlje in po glavi živine pa se letos predvideva novost in sicer SLOVENSKE KMETIJSKE OKOLJSKE PROGRAM (SKOP). Podobne programe imajo skoraj vse države, ki so članice EU. Predvsem pa tiste, pri katerih naravne in strukturne danosti (alpski in skandinavski del EU) ne omogočajo konkurenčnosti kmetijske pridelave, pač pa se kmetijstvu priznava tudi opravljanje drugih javnih funkcij. Oblikovanje takega programa je tudi eden od osrednjih delov reforme kmetijske politike v Sloveniji.

Ukrepi kmetijskega okoljskega programa so namenjeni predvsem zmanjševanju negativnih vplivov kmetijstva na okolje, ohranjanju kulturne krajine in biološke pestrosti, odpravljanju zaraščanja ter varovanju okolja in zavarovanih območij.

Najpomembnejši cilji za Slovenijo so: izboljšanje življenjskega standarda na podeželju, ohranjanje poseljenosti s kme-

tovanjem na okolju prijazen način in varovanje tradicionalne podeželske krajine, ohranjanje rodovitnosti tal z okolju prijazno pridelavo in predelavo in varovanje okolja.

Ukrepi Slovenskega kmetijskega okoljskega programa

Program je razdeljen v tri skupine in sicer:

Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje;

Ohranjanje naravnih danosti, biološke pestrosti in tradicionalne kulturne krajine;

Varovanje zavarovanih območij;

Pri zmanjševanju negativnih vplivov kmetijstva na okolje bodo namenjena posebna sredstva naslednjim ukrepom:

- ekstenzivni priraji mleka in mesa;
- odpravljanju zaraščanja;
- zmanjševanju erozije;
- ohranjanju kolobarja in ozele nitev njivskih površin;
- nadzorovani uporabi kemičnih sredstev v poljedelstvu, sadjarstvu, vinogradništvu in vrtnarstvu;
- ekološkemu kmetovanju;

Višina sredstev za posamezne ukrepe bo odvisna od denarja, ki ga bo kmetijstvo za leto 2001 prejelo od države.

Zaključek

Kot smo napisali v naslovu tega sestavka, je kmetijstvo na pomembnem razpotju. Pridelovanje hrane postaja drugega pomena, vse bolj pa kmetijstvo pridobiva vlogo pri varovanju in ohranjanju okolja in pridelava kakovostne in zdrave hrane.

Sicer pa je že zadnji čas, da se zavemo spoznanja, da je človeški odnos do Zemlje, do dobrin preveč mačehovski. Narava se na ukrepe človeštva odziva z vsemi negativnimi posledicami, ki resno ogrožajo zdravje in življenje.

Morda smo v Sloveniji še pravočasno doumeli, da je narava najboljši učitelj in je potrebno njene zakonitosti spoštovati.

Poskušajmo ta dognanja spoštovati in upoštevati na vsakem koraku našega dela in življenja. Sicer pa, mar niso »nore krave« »izdelek« človeške malomarnosti in lakomnosti? ▲

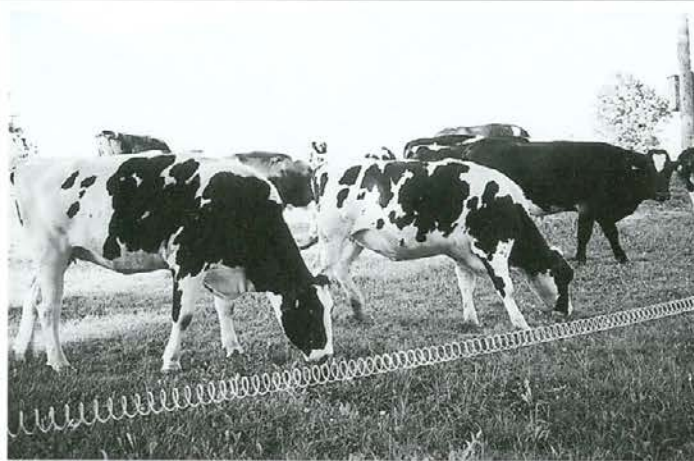
KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA JE POSTALA POSLOVNA ENOTA ZVEZE HRANILNO- KREDITNIH SLUŽB SLOVENIJE LJUBLJANA

Vodja PE CVETKA JAMNIK, univ.dipl.inž.

Koroška zadružna hranilno kreditna služba od 1. 3. 2001 dalje posluje kot Poslovna enota Zveze hranilno-kreditnih služb Slovenije Ljubljana. Sedež enote je v Slovenj Gradcu, blagajniška mesta pa so v Slovenj Gradcu, Mislinji, Dravogradu, Radljah ob Dravi in na Prevaljah.

Hranilništvo na Koroškem ima že dolgoletno tradicijo, kot samostojna pravna oseba pa je Koroška zadružna hranilno kreditna služba poslovala od leta 1990. Ustanovitelji te službe so bili Kmetijsko gozdarska zadruga Ledina Slovenj Gradec, Kmetijsko gozdarska zadruga Prevalje, Dravograd in Ožbalt, Kmetijska zadruga Vuzenica, Gozdarska zadruga Slovenj Gradec, Klavniško predelovalna zadruga Mesnina ter Hmezad TG Radlje ob Dravi, ki so tudi neomejeno in solidarno jamčile za poslovanje hranilno kreditne službe. Na odločitev ustanoviteljev, da predajo posle te službe Zvezi hranilno kreditnih služb, sta pomembno vplivala dva razloga. Prvi je finančne narave, drugi prav tako pomemben pa je uveljavitev novega Zakona o bančništvu.

Kot je znano, je Koroška zadružna hranilno kreditna služba v preteklih treh letih zašla v finančne težave, kar je njene ustanoviteljice pahnilo v sila težaven položaj. Prav v tem obdobju pa je bil sprejet in je tudi že stopil v veljavo nov Zakon o bančništvu in na njegovi podlagi sklep o prilagajanju hranilno kreditnih služb članic zadrug. Ta je prinesel velike spremembe v delovanju vseh hranilno kreditnih služb, saj uvaja določene kapitalske zahteve. Te so minimalni osnovni kapital v višini najmanj 186 milijonov tolarjev, ki mora biti zagotovljen do konca leta 2003 in še druge zahteve, ki pomenijo za HKS novost in precejšnjo dohodkovno obremenitev. Večina izmed 59 hranilno kreditnih služb članic Zveze HKS se je odločila, da ne bodo nadaljevale kot samostojne pravne osebe, temveč se bodo priključile bodisi Zvezi



Živina na paši

▲ ▼ Foto Jože Pratnekar

HKS ali kateri drugi banki. Zveza HKS je pripravila program združevanja hranilno kreditnih služb v enotno HKS Slovenije in njen cilj seveda je, da se ji priključi čimveč dosedanjih članic. Ustanovitelji Koroške zadružne HKS so ugotovili, da ni mogoče poleg pokrivanja izgub zagotoviti še dodatnega kapitala, da bi se lahko služba prilagodila zahtevam novega zakona, zato so sprejeli ponudbo Zveze HKS Slovenije, da prevzame posle te službe in na Koroškem organizira svojo poslovno enoto. Načelna odločitev o tem je bila sprejeta že pred več kot enim letom, vendar je zaradi objektivnih razlogov do realizacije prišlo šele marca letos. Ves ta čas je že potekalo poglobljeno sodelovanje, zlasti na informacijskem področju in na področju kreditiranja kmetov. Omenim naj, da je Slovenj Gradec že tretja poslovna enota Zveze HKS, za Mariborom in Ribnico na Dolenjskem.

Zveza hranilno kreditnih služb Slovenije je bila ustanovljena leta 1971. Vanjo je bilo leta 2000 včlanjenih 59 hranilno kreditnih služb s področja kmetijstva in gozdarstva. Namen ustanove

vitve je bil poslovno povezovanje in pospeševanje hranilnega in posojilnega poslovanja članic, predstavljanje hranilništva pred državnimi in drugimi organi, ter skrb za razvoj in usklajevanje njihove poslovne politike. Zveza HKS je skrbela za likvidnost svojih članic, prednostna naloga pa je bila skrb za varnost poslovanja hranilno kreditnih služb. Z ustrezno poslovno politiko skozi vsa leta je Zveza HKS Slovenije postala finančna institucija, ki je kapitalsko dovolj močna in usposobljena, da je lahko ob uveljavitvi nove zakonodaje prevzela vodilno vlogo pri povezovanju in preoblikovanju hranilno kreditnih služb.

Nova poslovna enota tako kot prej Koroška zadružna hranilno kreditna služba opravlja vse storitve, ki jih dovoljuje veljavni zakon o HKS, in sicer:

- zbira hranilne vloge in depozite občanov in pravnih oseb,
- vodi žiro račune in tekoče račune za občane in civilno pravne osebe,
- opravlja plačilni promet za občane in civilno pravne osebe,
- daje posojila ustanoviteljem, občanom in civilno pravnim ose-

bam,

- opravlja denarne in kreditne posle v imenu in za račun bank in drugih finančnih organizacij,
- opravlja druge posle, ki so v skladu s posebnimi predpisi.

Kljub temu, da so storitve hranilno kreditnih služb namenjene vsem občanom, so naši komitenti zlasti kmetje in sodelovanju z njimi bomo na poslovni enoti tudi v bodoče namenjali vso pozornost. Že sedaj so naši komitenti tudi zaposleni pri kmetijskih zadrugah, upokojenci, samostojni podjetniki in zaposleni pri drugih podjetjih. Prizadevamo si, da bi se čimbolj približali potrebam komitentov na vseh področjih. Obrestne mere za posojila, hranilne vloge in depozite so povsem primerljive z bančnimi, tudi vloge za posojila rešujemo tekoče. Opravljamo plačilni promet s posebnimi in splošnimi položnicami in izplačila sredstev po posebnih nakaznicah davčne uprave in drugih. Cilj Zveze HKS je, da tudi v hranilništvu ponudi poleg klasičnih bančnih storitev še druge sodobnejše storitve, ki jih ponujajo poslovne banke, to je zlasti izdajanje kreditnih kartic in poslovanje preko bankomata. Imetniki tekočih računov že lahko dobijo kartico Magna, dogovori potekajo še za izdajo drugih kreditnih kartic, v kratkem bo možno dobiti tudi kartico za dvig gotovine prek bankomata, ki bo hkrati tudi plačilna kartica.

Našim komitentom naj ne bi sprememba v organizaciji poslovanja hranilno kreditne službe povzročala nobenih težav. Nova je le številka računa, o čemer so bili varčevalci že obveščeni ali pa bodo ob prvem obisku na našem blagajniškem okencu.

Temeljni cilj hranilno kreditnih služb je bil vedno tudi v tem, da se skušajo s svojim poslovanjem in odnosom komitentom čimbolj približati. Prav ta osebni pristop naj bi bil pri HKS tisto, po čemer bi se ločile od poslovnih bank.

Zaposleni na poslovni enoti se bomo trudili, da bomo poleg vestno opravljenih bančnih storitev tudi ohranjali in poglobljali pristne stike z našimi komitenti. ▲



OBREZOVALI IN CEPILI SO SADNO DREVJE

FRANC JURAČ

Na Zajsnikovi kmetiji na Ojstrici nad Dravogradom je Kmetijsko svetovalna služba Dravograd pripravila enodnevni prikaz obrezovanja in cepljenja sadnega drevja.

Prikaz obrezovanja in cepljenja, ki je bilo za vse udeležence izredno zanimivo, je vodil ing. agronomije Vlado Smodiš iz Goriškega v Prekmurju. Sadjarji in kmetje, ki so se udeležili obrezovanja in cepljenja sadnega drevja, pa so govorili tudi o ohranitvi starih sort sadnega drevja, ki na naših kmetijah pridobivajo vse večji pomen. ▲

Foto Franc Jurač



SEJE ODBOROV IZPOSTAV KMETIJSKO GOZDARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

Mag. JOŽE PRATNEKAR

V mesecu februarju so potekale konstitivne seje Odborov izpostav Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, Območne enote Slovenj Gradec.

V OE Slovenj Gradec deluje šest odborov izpostav in sicer: v Mozirju, Velenju, Slovenj Gradcu, Dravogradu, na Ravnah na Koroškem in v Radljah.

Volitve članov odborov so potekale ob koncu lanskega leta. Po Zakonu o ustanovitvi Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije posamezni odbor šteje sedem članov in sicer iz prve volilne skupine po pet članov in iz druge volilne skupine po dva člana. Ker pa na Koroškem ni kmetijskih podjetij, večina odborov šteje samo šest članov (pet iz prve volilne skupine in po en član iz kmetijskih zadrug).

Na sejah so člani izvolili predsednike in podpredsednike ter sprejeli programe dela. ▲

Odbori izpostav:

Dravograd:

Miroslav Lužnik, Trbonje 23	predsednik;
Matjaž Krevh, Vič 2	podpredsednik;
Ivan Vrhovnik, Otiški vrh 49	član;
Hinko Rotovnik, Otiški vrh 67	član;
Marjana Kogelnik, Podklanc 5	članica;
Danica Ramšak, KGZ Dravograd	članica;

Mozirje:

Davorina Bider, Dol Suha 3	predsednica;
Ivan Acman, Zg. Sav. KZ	podpredsednik;
Videk Prušnik, Savina 75 a	član;
Monika Kumer, Krnica 52	članica;
Stanislav Zagožen, Bočna 97	član;
Vinko Špeh, Podvolovjek 31	član;

Radlje ob Dravi:

Andrej Petrun, univ.dipl.ing., Hudi kot 2	predsednik;
Danijel Brezovnik, Št. Janž pri Radljah 46	podpredsednik;
Branko Kanop, ing., Sv. Anton na Pohorju 106	član;
Karel Tertinek, Sv. Primož nad Muto 13	član;
Jožef Volmajer, Zg. Kapla 51	član;
Ana Taljan, KZ Vuzenica	članica;

Ravne na Koroškem:

Štefan Strekelj, Breznica 12	predsednik;
Zvonko Potočnik, Zelen breg 17	podpredsednik;
Janez Kočnik, Topla 11	član;
Rudolf Juteršek, Strojna 5	član;
Veronika Šumnik, Brinjeva gora 24	članica;
Matej Gorenšek, KGZ Prevalje	član;

Slovenj Gradec:

Emil Šavc, Troblje 25	predsednik;
Jože Urbanc, Straže 86	podpredsednik;
Vinko Lenart, Podgorje 121	član;
Marjan Hartman, Vrhe 72	član;
Branko Krenker, Podgorje 88	član;
Stanislav Koprivnikar, KGZ Ledina	član;

Velenje:

Sonja Arlič, Škale 82	predsednica;
Silvester Mežnar, Florjan 16	podpredsednik;
Anton Spital, Gaberke 294	član;
Stanislav Ažman, Paška vas 17	član;
Danilo Ušen, Ložnica 24	član;
Ivan Drev, KZ Šaleška dolina	član



MOJCA KNEZ, dipl. san. inž. in MATEJ IVARTNIK, dipl. san. inž.
Zavod za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem

Voda in zdravje sta med seboj tesno povezani in za človeštvo zelo pomembni dobrini, zato ju moramo nenehno varovati in izboljševati.

Voda je osnovna naravna dobrina, ki je poleg zraka nujen pogoj za življenje, kot ga poznamo na našem planetu. Voda je poglobljena sestavina živih bitij in pri človeku odpade okoli 60% telesne teže na vodo. Tudi razvoj človeka in civilizacije skozi zgodovino je pogojevala voda. Najprej smo jo nujno potrebovali za pitje, nato smo uporabo vode razširili še na osebno higieno, proizvodnjo živil in naprej na rekreacijo, sprostitve ter nena zadnje na pridobivanje električne energije. Zelo hitro smo odkrili, da je voda tudi ustrezen rezervoar za odlaganje odpadkov, kar se v veliki meri izraža v sodobnem razvitem svetu, ko ugotavljamo, da ni več le človek odvisen od vode, ampak je tudi voda (oz. njena kakovost) odvisna od človeka.

Voda v svetu in pri nas

Ponekod, v manj razvitih deželah, so še vedno veliki problemi z zagotavljanjem zadostnih količin za pitje primerne vode, glavni problem zdravstva pa boj proti nalezljivim boleznim, ki se pogosto prenašajo tudi z vodo.

V razvitem svetu je situacija precej drugačna. Z močno industrializacijo in onesnaževanjem okolja so se v vodi pojavili razni kemijski onesnaževalci, ki so pokazali negativne vplive na zdravje ljudi šele po večletni izpostavljenosti. Za oskrbo prebivalstva se uporablja voda, ki sama po sebi ni primerna za pitje, zato so potrebni obsežni in dragi postopki, s katerimi vodo očistimo do te mere, da jo lahko uporabljamo za pitje.

Pri nas imamo na razpolago še dovolj vode ustrezne kvalitete. Na več območjih uživamo pitno vodo v naravni obliki, brez predpriprave. Tudi na območjih, kjer se voda pripravlja, gre pogosto za dodaten varnostni in ne za nujen ukrep. Varnost je trenutno v razviti Evropi najbolj aktualen vidik na področju živil: BSE, slinavka in parkljevka itd. Naša zakonodaja vodo uvršča med živila in predpisuje za oskrbo z vodo enake varnostne mere

kot za proizvodnjo in promet z drugimi živila. Upravljač oskrbe z vodo nastopa v enaki vlogi kot gostilničar ali mesar in torej odgovarja za kakovostno postrežbo svojih strank z varnim živilom. Njegova odgovornost je še toliko večja, ker med njegove stranke spadata tudi prej omenjena.

Pitna voda

Že od malega nas učijo, da je voda naravno bogastvo – osnovna surovina, ki je človeku nujno potrebna za življenje. Kolikokrat se tega pravzaprav spomnimo – vsak dan, ko se zjutraj umijemo ali morda zgolj takrat, ko se zjutraj ne umijemo, ker iz odprte pipe iz nam neznanega razloga ni pritekla voda. Čista in zdrava pitna voda je v našem okolju standard – tisto osnovno, kar ima praktično vsak na razpolago v svojem domovanju. In tukaj tiči poglobljeni razlog, da jo znamo ceniti le, ko nam ni takoj na razpolago ali pa ko plačujemo po našem prepričanju previsoke račune.

Človek mora stalno uživati vodo, kar pomeni, da je tudi stalno izpostavljen vplivom snovi, ki so v njej. Da ne prihaja do škodljivih vplivov na človekovo zdravje, mora biti voda zdravstveno neoporečna in mora je biti dovolj. Zato je nujno, da je zagotovljena varna oskrba s kvaliteten pitno vodo, brez mikrobioloških in kemičnih onesnaževalcev.

Onesnaževalci vode

Po naši zakonodaji se analizirajo vzorci pitne vode na mikrobiološke in fizikalno-kemijske parametre. Na območju naše regije se občasno pojavljajo vzorci vode, ki ne izpolnjujejo mikrobioloških kriterijev, medtem ko so iz fizikalno-kemijskega vidika večinoma vsi vzorci ustrezni. To tudi nakazuje na značilne onesnaževalce. Na našem območju, kjer se viri pitne vode nahajajo na pretežno podeželskih območjih, je možnost onesnaženja predvsem iz kmetijstva in naravnega okolja, v pretežno urbanih območjih pa je večja nevarnost onesnaženja iz industrije in prometa. Pri obravnavi oskrbe s pitno vodo moramo natančno poznati širše okolje, od koder so možni vplivi na kvaliteto vode na

viru in na osnovi tega znanja izvajati ukrepe za varovanje virov in kasneje nadzora nad zdravstveno ustreznostjo pitne vode in varnosti vodooskrbe. V primeru, da ugotovimo, da je potrebna priprava vode, moramo poskrbeti, da so tudi postopki priprave pod ustreznim nadzorom, saj tudi ti postopki pomenijo določeno tveganje za porabnike.

Lastnosti pitne vode

Kako že na pogled ugotovimo, da z našo vodo nekaj ni v redu?

- voda je obarvana (to povzročajo organske in anorganske snovi, ki so raztopljene v vodi);
- voda je motna (v vodi so delci organskih ali pa anorganskih snovi);
- voda ima vonj (npr. vonj po gnoju, nafti, algah... je znak onesnaženja vode);
- voda ima poseben okus (tudi to je posledica onesnaženja).

Čista pitna voda je bistra, brez barve, vonja ter okusa in je osvežljiva. Če se voda klorira, je lahko občuten zelo rahel vonj po kloru.

Zavedati pa se moramo tudi, da je lahko voda na pogled čista, pa vseeno ni primerna za pitje, saj lahko vsebuje zdravju nevarne snovi in bakterije, ki pa jih s prostim očesom ne moremo videti.

Voda je nujno potrebna za življenje!

V normalnih razmerah človeško telo potrebuje dnevno okoli 2 – 3 litre vode. S pijačo je dobi okoli liter in pol, s hrano pa približno 1 liter.

Pomanjkanje vode je za telo bolj kritično kot pomanjkanje drugih hranil, saj je izguba vode za več kot 15% telesne teže lahko že smrtno nevarna. V primeru pomanjkanja vode se poruši ravnotežje kroženja vode v telesu. Metaboliti se začnejo kopičiti, kar lahko pripelje do zastrupitve in kasneje do smrti. Zato je nujno, da stalno uživamo čisto svežo vodo.

Poraba pitne vode

Koliko vode porabimo?

Dnevna poraba vode v komfortnem življenju človeka znaša 80 – 160 l:

- za kopanje in tuširanje 20 – 40 l,

- za nego telesa 10 – 15 l,
- za pranje perila 20 – 40 l,
- za stranišča 20 – 40 l,
- za čiščenje prostorov 3 – 10 l,
- za pomivanje posode 4 – 7 l,
- za prehrano (pitje, kuhanje) 3 – 6 l.

Poraba vode je lahko zelo različna, saj je v veliki meri odvisna od vrste porabnikov (gospodinjstvo, industrija), pa tudi od velikosti naselja. Večja je namreč v mestih, kjer je prisotna tudi industrija, kot pa v manjših naseljih in vaseh. Pri večjih vodovodih tako dnevna poraba pitne vode presega 300 l na osebo. To porabo bi lahko bistveno znižali z racionalnejšo rabo pitne vode. Pri številnih opravilih (npr. nekateri tehnološki procesi, pranje avtomobilov, splakovanje stranišč), bi lahko uporabljali vodo slabše kakovosti. Očitno mislimo, da je kakovostne pitne vode še vedno preveč, oziroma je prepečeni, in če bomo tako nadaljevali, bomo v prihodnosti pili dražjo vodo nižje kvalitete.

Skrb za zdravo pitno vodo

Skrb za zdravo pitno vodo je naloga nas vseh – upravljalca vodovoda kot prodajalca vode, pa tudi potrošnika.

Naloga upravljalca vodovoda je, da zagotovi varno in kakovostno oskrbo z vodo in obvešča porabnike o kakovosti vode. Zavoda za zdravstveno varstvo pa, da mu pri tem nudi strokovno podporo in pomoč. Inšpekcijski nadzor celotnega sistema oskrbe z vodo izvaja zdravstvena inšpekcija.

Seveda pa je skrb za zdravo pitno vodo tudi naloga vsakega posameznika. Zavedati se moramo, da je varovanje in izboljševanje, ne samo vode, ampak življenjskega okolja kot celote nujno potrebno, saj na tak način skrbimo za svoje zdravje in zdravje naslednjih generacij. Zanesljiva oskrba z vodo in varstvo vodnih zalog sta pomembna za vzdrževanje vseh aspektov človeškega življenja in na vodo vezanih vodnih in kopnih ekosistemov.

Vsak potrošnik se mora zavedati, da je kakovost pitne vode še kako pomembna, znati mora ceniti vodo in če je potrebno, za njeno kakovost tudi plačati. ▲

KONJSKA REKREACIJA

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Konjereja je postala zopet zanimiva. Pred 10 in več leti so bili konji zelo maloštevilni pri nas, danes pa jih vidiš tako v vaseh kot na gozdnih poteh.

Moderno je postalo jahanje. Redko pa vidiš konja, ki opravlja delo v gozdu ali na njivi.

Rudi Trup iz Podgore pod Uršljo goro s svojim konjem med letom dela v gozdu, pozimi ga vpreže v leseni plug in vrši pluženje na gozdnih cestah. Letos pa ni dovolj snega, zato mu je vpregel dva smrekova vrhača in se sprehotel po bližnjem travniku.

Opravi je dvojno koristno delo. Konj je koristno sprostil svojo odvečno energijo, z vleko vrhačev po travniku pa je zravnal novo nastale krtine. Travniki so bili pograbljeni. ▲



Konjska rekreacija

ZDRAVILA IZ NARAVE

Zbrala: MILENA CIGLER GREGORIN, inž.agronomije

OVES *Avena sativa*

Botanični opis

Oves je tako splošno poznana rastlina, da je ni treba posebej opisovati. Spada med trave oziroma žita. Dvo do štiricvetni klaski vise iz poganjkov z razprostrtega lata. Zrna obdajajo pleve, ki pa z njimi niso zrasla. V tem je oves drugačen od drugih žit.

Oves ima značilen vonj. Slama ima še posebej značilen vonj. Zrnje diši medlo, dobro in je sladkobno moknato.

Cveti od junija do julija, dozor pa julija do avgusta.

Oves je skromna rastlina, tako glede tal kot vremena in temperature. Uspeva do nadmorske višine 1700m.

Zdravilnost

Zdravilno je zrnje in slama. Vsebuje rastlinske beljakovine in maščobe, lecitin in ogljikove hidrate, fitosterine, provitamin A (karotin), B1 (energetski ali živčni) vitamin, B2, ki vsebuje tako pomembni laktoflavin, B6 (nepogrešljiv za presnovo beljakovin in maščob), E vitamin (zelo pomemben vitamin za plodnost in za nosečnice), vitamin K (ki zagotavlja nemoteno izločanje želodčnega soka).

Zrnje vsebuje še panteonsko kislino, folno kislino, niacin in biotin. Od mineralnih snovi pa



Foto Franc Jurac

vsebuje kalcij, fosfor, železo, baker, mangan, cink, aluminij, kalij, natrij, magnezij, žveplo, klor, bor in jod, vse v sledovih. Oves je zelo dragoceno krmino in zelo cenjeno živilo.

Oves je bil poglavitna hrana ljudi v srednjem veku. Jedli so ga v obliki nekvašenega kruha in kaše. Poglavitna zahteva moderne vede o prehrani nam kaže, da se moramo varovati živil, ki so brez vrednosti in ogrožajo naše zdravje ter svojemu organizmu zagotoviti zgolj preprosto, a biološko visokovredno prehrano. V tej vlogi oves uživa veliko slavo. V ovsnem zrnju imajo rastlinske beljakovine nepogrešljiv pomen za rast otrok, pri odraslem pa za tvorbo žlez, mišic in kit. Aminokisline v beljakovinah so odločilnega pomena pri celičnem dihanju. Zelo kakovost-

ne rastlinske beljakovine v ovsu so pomembne za tvorbo rdečih krvnih teles. Kalcij v ovsu je pomemben za tvorbo kosti in zob, fosfor pa ugodno vpliva na tvorbo otrokovih možganov.

Oves priporočajo uživati v mslju.

Za dejavnost živčevja je zelo pomemben lecitin.

Pri predelavi ovsnega zrnja je pomembno, da se ohranijo drobne plasti zrnja, ker je v njih največ mineralov, beljakovin in pa pomembna je zaloga vitaminov v kalčku.

Posebej je treba poudariti, da se ne sme zavreči voda, v kateri kuhamo ovsono kašo ali zrnje, ker so prav v tej vodi raztopljene dragocene hranljive in zdravilne snovi in učinkovine.

Oves je med najpomembnejšimi hranili v prehrani bolnikov. Redkejši ali bolj gosti sluz iz ovsnih kosmičev je ena najzdravilnejših in koristnih dietnih obrokov. Tudi za tiste, ki so bili operirani na želodcu ali črevesju, je ta jed priporočljiva, juha iz ovsnih kosmičev pa za boleznijo grla in bolečine v prsih.

Pri telesni izčrpanosti pripravimo naslednjo jed: 1 jedilno žlico ovsnih kaš ali ovsnih kosmičev damo v 1/2 litra vode, pustimo stati 1/4 ure in na koncu doda-

mo med in nekaj limoninega soka.

Zelo poživiljajoča je tudi naslednja pijača: 2 litra ovsa osem do desetkrat operemo v sveži vodi, nato pa napol skuhamo v 3 litrih vode in takoj odcedimo. Ko se izveček primerno ohladi, ga osladimo z medom. To pijačo pijemo po požirkih ves dan.

Z omenjenimi jedmi in pijačo lahko ob rednem uživanju dosežemo viden uspeh celo pri jetiki, pomaga pa tudi pri premagovanju nevarnih kriz in pri obnavljanju celotnega organizma. Poleg tega so ovsene jedi priporočljive kot varovalna dieta pri boleznih žolčnika, pri zlatenici in ob koncu zlatenice, kot varovalna dieta pri vnetju želodčne sluznice, pri revmi, ledvičnih boleznih in boleznih krvnega obtoka in ne nazadnje kot dietna hrana pri sladkorni bolezni.

Redne kopeli v kadi z dodatkom ovsnih slame so priporočljive pri ledvičnih in protinskih boleznih, pri pesku v seču, pri revmatičnih težavah, pri pretegnjenih mišicah, ohromelostih vseh vrst in pri jetrni bolezni.

Sedežne kopeli lajšajo težave pri ženskih boleznih, močenju postelje, črevesnih krčih, boleznih mehurja, redne kopeli pa privedejo do ozdravljenja. ▲

Tragedija: V OGNJU IZGUBIL ŽIVLJENJE

FRANC JURAČ

Bilo je šestega marca, za nekatere nesrečen za druge pa srečen in običajen dan, nesrečen pa za družino Ivana Razbornika iz Srednjega Doliča pri Mislinji. Ko se je dan prevesil k poldnevju, je pri Razbornikovih izbruhnil požar.

Nič hudega sluteč je zjutraj Ivan Razbornik v svoji majhni čevljarški delavnici zakuril trajno žarečo peč, ob njej pa sušil treske. Prišlo je do požara in ognjeni zubli so v hipu zajeli hišo. Ko sta Ivan Razbornik in njegova žena Matilda opazila najprej dim sta požar hotela pogasiti, vendar sta bila pri tem nemočna. Žena Matilda je pred ognjem zbežala, mož pa je gasil in hotel rešiti kar bi se rešiti dalo. Na prizorišče požara so prihiteli gasilci domačega gasilskega društva in bili nemalo preseščeni, ko so videli, da gori pri človeku, ki je že preko pedeset let prekaljen gasilec in član njihovega gasilskega društva. Najprej so hoteli rešiti lastnika hiše Ivana Razbornika, ki je gasil in bil zajet v ognju. Ko so ga našli in prinesli iz gorečega poslopja, je bil nezavesten in je kmalu zatem umrl. "Ko sva z možem opazila, da prihaja iz delavnice skozi spalnico gost dim sva pričela gasiti. Ko je dim postajal vse močnejši in ker zaradi ogljikovega monoksida nisem mogla več dihati, sem zbežala pred ognjem in klicala moža, naj zapusti goreče prostore in zbeži ven. Ni me ubogal. Gasil in reševal je kar bi se še rešiti dalo. V gosatem dimu je omagal in se zadušil. Ko so na kraj požara prihiteli domači gasilci, v pomoč pa so prišli tudi gasilci iz Mislinje, Dovž in Slovenj Gradca, so ga rešili iz goreče hiše, vendar prepozno," pripoveduje pod vtišom hude tragedije žena Matilda Razbornik.

Pokojni Ivan Razbornik, ki bi letos 26. septembra dopolnil 75 let, z ženo Matildo pa naj bi prihodnje leto slavila zlato poroko, je izhajal iz čevljarške družine, tudi sam čevljarški mojster. V skrbno urejeni hiši na hribčku v bližini osnovne šole, je bila že nekdanja čevljarška delavnica



1. Ivan Razbornik
2. Matilda Razbornik z vnuki
Ivijem, Barbaro in Benjaminom
3. Razbornikova domačija v
ognju

Foto Franc Jurač



očeta Franca, kamor so ljudje nosili popravljat čevlje od blizu in daleč, izdelovali pa so tudi nove čevlje, škornje in druga obuvala. Ker je Ivan Razbornik skoraj vse življenje preživel v čevljarški delavnici, je bil vanjo zaljubljen. Tudi sedaj, po upokojitvi, sta z ženo Matildo, ki je bila prirojevka gornjih delov čevljev, rada popravila kakšno obutev za bližnje pa tudi za daljne krajanje. Ker se je čevljarška obrt Razbornikovih prenašala iz roda

v rod, je pokojni Ivan z velikim veseljem urejeval delavnico in jo želel ohraniti kot čevljarški muzej za poznejše rodove.

Pokojni Ivan Razbornik je bil v kraju zelo spoštovan in priljubljen. Ko je pred več kot pedesetimi leti stopil med gasilce, je dolga leta bil poveljnik gasilskega društva. Zaljubljen je bil v branje in, ker je ljubil lepo slovensko besedo, je bil član domačega kulturnega društva, pri katerem je kot odlični igralec

sodeloval pri uprizoritvi neštetihih veselih igrar in bil član tamburaškega orkestra. Vsa leta pa je sodeloval tudi v mešanem cerkvenem pevskem zboru.

Nedvomno pa je bilo njegovo delo zelo aktivno tudi v takratni krajevni skupnosti Dolič, kjer je bil dolga leta član sveta krajevne skupnosti in predsednik poravnalnega sveta. Ob tragični izgubi bodo Ivana Razbornika v kraju zelo pogrešali. ▲

PUSTOVANJE

JANEZ ŠVAB, inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Pustni čas je čas norčij, je čas, ko zima prehaja v pomlad. Prav v tistih dneh potekajo najhujši boji pomladi z zlimi duhovi zime, pri čemer ji ljudje s pustnimi običaji pomagamo. Marsikaj je povezanega s pustom; veliko jih ve, kaj je potrebno na ta dan narediti, da bodo kure pridno nesle, da bo sadje obrodilo ali pa da bo dekle fanta dobilo.

Tudi Črnjani smo za kakšen dan spremenili oblast v Črni. Na pustno soboto so »Črnjanske pustne larfe« na pomoč prikliale maske »Rudniške godbe« in Korante iz občine Markovci. Pisana družba se je zbrala: od najmanjših »telebajskov« do dimnikarjev, snežink, pikapolonic, ..., celo prava Pika Noga-vička na pravem čudovitem konju je prihajala. Vse je bilo lepo, le »vremenarji« so se poigrali, namesto da bi ta pisana družina priklicala tople sončne žarke, je postajalo vedno hladneje in še sneg je naletaval. Mlajši so imeli pozneje svojo pustno »gavdo« v kulturnem domu, starejše, ki jim je organizator namenil prostor na prostem, je pregal mraz. Saj, nekaj jih je odšlo v gostilne, večina pa za svoj domači, najtoplejši zapeček.

Nekaj nas pa je bilo, ki si nismo smeli privoščiti temeljitejšega veseljačenja, kajti čakal nas je obisk »Fašenka« v Markovcih. Že nekaj let si Turistično društvo Črna in Etnološko društvo Korant Markovci v pustnem času izmenjujemo skupine na teh prijaznih prevzemih oblasti.

Kar malo nas je bilo strah, kaj bi jim prikazali. Za njih je pust nekaj posebnega, z njim se poistovetijo, skratka zanj živijo vse leto. Težko življenje preko celega leta je zahtevalo vsaj nekaj lepega, razgibanega, divjega ali morda na kratko povedano, razigranega. Ljudje se v tem času spremenijo, živijo v nekem svojem, mističnem svetu.

Sreča, da so določene stvari zapisane v starih knjigah. Našli smo staro, stoletno pratiko in v njej za naše kraje opisan pustni običaj – »Vlačenje ploha«. Izdelali smo scenarij in za prireditve našli prave ljudi. Besedni burkež je postal drugače kralj Matjaž Drago Milošević, spremljali smo ga člani Turističnega društva Črna in pa da je bilo vse



Črnjanski ploharji pri počitku. Prečudovito Ančko "cartlja" Drago Milošević
Foto Janez Švab



Pri etnološki predstavitvi mask so sodelovali tudi "naši" muzikantje.

še bolj na nivoju so bili tu tudi harmonikaši in plesalci KUD Gozdar. S seboj smo vzeli tudi »Lepo Ančko«, ta krasotica, narejena iz slame v naravni velikosti je tisti dan postala poleg tradicionalnih Markovških pustnih likov najbolj iskani fotomodel v Markovcih.

Že kar v jutranjih urah smo prišli v Markovce, večina nas prvič. Postregli so nam, kaj naj rečem, kraljevsko. Verjetno smo bili res nekaj posebnega, kajti kar po zajtrku smo že »zarajali« pred hišo prijaznega gostitelja Marjana, še do nekaj ur pred našim prihodom tudi koranta. Na daleč so to opazili snemalci neke ameriške televizije, ki deluje na Dunaju, in ker so nekoliko zamudili smo »raj« pač ponovili.

Za gledalce od drugod že v dopoldanskih urah pred ohranjenostjo, s slamo krito, staro Markov-

ško hišo poteka etnografska predstavitev različnih značilnih skupin mask.

Osebo sem bil najbolj navdušen nad glasnim pokanjem bičev in nežnostjo vil, nekaterim ženskam so morebiti najbolj všeč cigani z medvedi, ki »porolajo« vsako žensko. Med našimi dekletimi in ženami ni bilo takšne, ki je medvedi ne bi »pogledali«. Zanimive so ruse, to so v žaklovinu oblečene verjetno najbolj divje maske, elegantni kot le kaj so kopjaši in mali gostivanjci, ne manjka ciginov, zelo zanimivi sta tudi gamela in porta. Največ je seveda korantov (ne kurentov), ki pa so drugače dosti bolj prijazni, kot izgledajo. Verjame, med njimi sta vsaj dve mični dekletki.

No popoldne pa je njihov »Fašenka«. Res je, kot je zapisal njihov župan: »Komaj 4023 nas je, velika pa je naša kulturna

dediščina – etnografsko izročilo fašenka.“

Ogromno mask, poleg prej naštetih značilnih pride še veliko skupin iz sosednjih vasi in seveda nekaj vabljenih. Skupine se zbero na koncu vasi in v koloni s presledki počasi napredujejo skozi vas. Predstavitev je na drugi strani vasi, pred prelepim poslopjem ene manjših slovenskih občin Markovci. Pri vsaki hiši ob približno tri kilometre dolgi vasi je stala miza, na kateri so bile kot na razstavi jedi in pijača. Mi pa smo bili gosti in povsod je obstajala želja, da bi gostom iz Koroške nekaj ponudili. Res smo se morali braniti, včasih smo tudi goljufali.

Kljub vsemu smo bili do predstavitve kakšen kilogram težji. Na sami predstavitvi (op. zbrano je ogromno ljudi) so se vsem najbolj zasmilile naše »dečve«, ki so bile vprežene v prave kravje jarme. Le kdo jim je pa bil kriv, ker se čedne in mlade še niso poročile in za kazen so morale vleči »plohe« z lepoticco Ančko. Malo smo jim pomagali tako, da smo ob poti iskali neporočena dekleta in jim prodajali »plohe«, tisti za vleko je postajal vse krajši in lažji. Muzikantje in naši napol profesionalni plesalci so ob vsaki priliki našli vzrok, da se je lahko začelo plesati in ob takšni motivaciji tudi ostali člani spreveda nismo ostali ravnodušni.

Bližal se je večer in s tem konec uradnega dela. Po že ne vem več kateri malici v večnamenski dvorani so se ljudje kar porazgubili. Naenkrat smo ostali samo še Korošci in glasbeniki ansambla Petovia 5, ki so pripravljali veselico. Kraj Markovce smo si malo ogledali tudi drugače, vendar so nas tudi tu ljudje prepoznavali, nas častili, vabili; ojej.

Po vrnitvi v dvorano so kaj kmalu pričeli prihajati tisti, ki so najhitreje nakrmili živali. Začela se je veselica. Sprva umirjeno, kot smo vajeni mi, nato pa silovitejša, skoraj divja. Ambient in vzdušje se ponese.

Večina nas si je sicer uredila dopust, nekaj pa jih je le moralo naslednji dan v službo. S težavo smo poiskali kompromis in se v zgodnjih urah utrujeni, vendar prezadovoljni vrnili v Črno. Markovci, še pridemo! ▲

NOV ŠPORTNI OBJEKT V DRAVOGRADU

IDA ROBNIK

Nogometni klub Dravograd že daljše obdobje uspešno deluje tako na področju vzgoje mladih talentov v nogometni šoli kot na tekmovalnem področju, saj je njihova članska ekipa trenutno na 5 - 6 mestu v prvi slovenski državni ligi, prav tako pa kadetska in mladinska ekipa.

Za vso to dejavnost in uspehe pa so potrebni tudi pogoji in v Dravogradu si za vse to prizadevajo. V letu 1998 so pričeli z



Nove tribune na nogometnem igrišču v Dravogradu

◀▲ Foto Ida Robnik



Marjan Pšeničnik, direktor NK Dravograd

izgradnjo stadiona, v letošnjem letu pa so pohiteli še z zaključnimi deli na objektu tribun. Zaposlili so tudi Marjana Pšeničnika, ki je direktor nogometnega kluba

Dravograd in skrbi za vsa organizacijska dela. Povedal je:

"Dela na objektu želimo čimprej dokončati, saj v bližnji prihodnosti, to je 27. marca organiziramo kvalifikacijske tekme mladih reprezentanc Slovenije za evropsko prvenstvo. To bo ena večjih prireditev na Koroškem in pričakujemo veliko ljudi.

Organizacijo tako velikega tekmovanja smo dobili na osnovi pogojev, ki jih izpolnjujemo in naših prizadevanj na vseh področjih. Posebno si prizadevamo na področju vzgoje mladih talentov. Naša nogometna šola deluje že dobrih osem let in je

ena bolj priznanih šol v Sloveniji. Trenutno imamo 11 fantov, ki trka-jo na vrata prvega moštva NK Dravograd. To so domači, koroški fantje, pretežno iz radeljskega konca oziroma Dravske doline. Nekaj fantov, ki so se kalili v našem klubu, trenutno posojamo

v druge klube v Slovenji Gradec, Ravne in Črno.

Naj še povem, da je za uspešno delo takega kluba potrebno veliko prostovoljnega dela, ki ga v Dravogradu z veseljem opravljajo zanesenjaki in ljubitelji nogometa." ▲

VEČERI NALAŠČ ZA PLETENJE

SILVO JAŠ



Zilčeva Francka s svojimi pletenimi izdelki. Foto Silvo Jaš

zimsko sezono pletenja dovolj.

Mimo njihove domačije je nekoč v Mislinjski jarek vodila ozkotirna železnica, edina tovrstna v Srednji Evropi in vsi tisti gozdni delavci ali holcarji, pa zavirači na železnici ali "premzarji" ter še mnogi drugi, so v zimskih mesecih imeli najraje prav izdelke iz volne in Francka je pletla tudi zanje.

Rada pove, da njena hči Mihaela in vnukinja Mojca prav radi primeta pletilke v roke.

Francka tako v eni sezoni povprečno naplete 30 parov nogavic, pa puloverje in spet prihajajo tisti časi, ko izdelki iz prave domače volne prihajajo v modo in je zanje tudi precejšnje zanimanje.

Zilčevi imajo vez z dolino le cesto in radijski sprejemnik, televizijskega signala pa v tej dolini ni, zato se zvečer v veliki kmečki izbi zbere družina in zapoje, tisto o kolovratu, ko Francka plete ali prede volno, noč pa je včasih kar prekratka, ko delo lepo teče.

Na Zilčevi kmetije se radi ustavi-jo tudi turisti, ki zaidejo v to dolino in najdejo vedno odprta vrata.

Zaželimo Zilčevi mami, da bi še dolga leta z veseljem vrtela kolovrat in pletilke. ▲

NAŠE KORENINE - TEREZIJA KAVČIČ

FRANC JURAČ



Terezija Kavčič Foto Franc Jurač

Terezija Kavčič, ki živi pri svoji nečakinji Pepci in njenemu možu Ivanu Špeglu na Gozdarski cesti

v Mislinji, bo letos v mesecu oktobru dopolnila 87 let. Leta 1914 se je rodila na Matičevi kmetiji na Tolstem Vrhu pri Mislinji v družini, v kateri so bili vsi moški gozdni delavci. Gozdni delavec je bil njen oče, ta poklic pa so opravljali tudi njeni strici in nečaki. Čeprav ni bila nikoli zaposlena je tudi sama veliko delala v gozdu. Pomagala je pri pogozdovanju in pri gojitvenih delih. Poleg tega pa je, dokler so ji še dopuščale moči, rada nabirala zdravilna zelišča in druge gozdne sadeže, da je bil še kakšen dinar več za preživetje. Zdaj, na stara leta, za katere pravi, da so ji tudi lepa, prejema socialno podporo.

Nad vse je hvaležna, da na leta starosti ni pozabljena in osamljena. ▲



PRAZNUJEMO

KUNEJEV OČE DOČAKAL 90 LET

FRANC JURAČ

V krogu svojih enajstih otrok, 17 vnukov in 10 pravnukov je Franc Kavnik, Kunejev oče iz Spodnjega Razborja dočakal svoj 90. Rojstni dan. Življenska pot Kunejevega očeta je bila vse skozi od otroških let težka in trda saj ga je vse življenje spremljalo le delo. Poleg srednjevelike kmetije, na kateri je gospodaril dolga leta, je opravljal razna gozdarska dela kot »holcer« in tu izgubil tudi oko. Rad je pomagal vsem, ki so bili potrebni pomoči. Leta 1997, ko mu je umrla žena Ivana, je posestvo prepustil sinu Tonetu, danes pa zanj lepo skrbita sinova Tone in Maks. Ob številnih čestitkah, ki jih je Kavnikov oče prejel za svoj življenski jubilej mu iskreno čestita tudi Viharnik, ki ga še danes rad prebira. ▲



Jubilant Franc Kavnik s svojimi otroki

Foto Franc Jurač

IVANA IN JOŽEF PRAUNSEIS DOČAKALA BISERNO POROKO

FRANC JURAČ

Visoki življenski jubilej, 60 let skupnega zakonskega življenja, sta na Kozjaku pri Mislinji v krogu svojih otrok, vnukov in pravnukov praznovala 79-letna Ivana in 86-letni Jožef Praunseis. Bilo je več kot pred šestdesetimi leti, ko sta se Ivana in Jože, ko sta bila soseda na Paki nad Vitanjem spoznala. Po letu dni vroče ljubezni sta se odločila za zakonski jarem. 17. februarja 1941 sta stopila pred matičarja in pred oltar farne cerkve v Vitanju, kjer sta nataknila zlata prstana in si obljubila zvestobo. Po poroki, za katero pravita, da je bila po stari kmečki navadi, sta si skromno uredila zakonsko ognjišče, v katerem se jima je rodilo osem otrok. Da mlada družina ni imela pomanjkanja, se je Jožef zaposlil kot gozdni delavec pri grofu Thurnu, po nekaj letih dela v gozdu si je našel zaposlitev v Celju, kjer je bil zaposlen vse do svoje upokojitve. Ko je mož odhajal na delo,

je mati doma vzgajala otroke. Da je bil pri hiši kos kruha debelejši je mama Ivana hodila na dneve h bližnjim kmetom, nabirala je zdravilna želišča, da je za gospodinjstvo lahko primaknila še kakšen dinar več.

Vsa leta pa je v skupnem zakonskem življenju zakoncev Praunseis tlela velika želja po lastnem domu. Uresničila se jima je, ko jima je pred leti uspelo kupiti v Kozjaku pri Mislinji kos zemlje s skromno hišico, v kateri je družina našla svoj lasten dom, v katerem danes pri sinu Julijanu in snahi Ivani jubilanta Ivana in Jožef preživljata jesen življenja.

Ob trdem in težkem življenju, ki sta ga Ivana in Jožef preživljala v letih skupnega življenja, je Ivana povedala, da ji je v življenju najlepše to, da jelahko svojemu sinu Silvu darovala ledvico. »Bilo je pred štirinajstimi leti, ko je hudo zbolel sin Silvo, takrat star 33 let. Zdravniki so svetovali, naj mu kot mati darujem ledvico.



Bisernoporočenca Ivana in Jožef Praunseis

Foto Franc Jurač

Nisem pomišljala in darovala sem mu ledvico. Danes je sin zopet zdrav jaz pa več kot hvaležna, da sem mu rešila življenje. Veliko hvaležnost pa čuti tudi sin do mene, saj se zaveda, da sem

mu podarila življenje kar dvakrat, s solznimi očmi pove mama Ivana Praunseis.

Ob biserni poroki Ivani in Jožefu Praunseis iskreno čestita tudi Viharnik. ▲



ANDREJ MAKUC

je prejel bronasto plaketo Sklada republike Slovenije za kulturne dejavnosti

MILENA CIGLER GREGORIN

Ko me je doletela čast, da opravim razgovor z gospodom Andrejem Makucem, sem globoko zajela sapo, zaprla oči in si naslikala znano pojavo z (nekdanj) večno skuštranimi lasmi, twainovskimi brki in značilno resno zadržanostjo, ki pa v ozadju skriva iskriv humor. Trema je izginila takoj, ko se je pojavila, ker smo tako rekoč prijatelji.

Prijatelji po literarni plati, ker druženje v literarnem klubu poraja posebne vrste prijateljstvo, globoko, iskreno, včasih neusmiljeno resnicoljubno, kar nas žene naprej. Toda, o literaturi in vaši vlogi literarnega kritika pozneje.

Andrej Makuc, profesor, letos ste prejeli pomembno nagrado Sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti. Kakšna nagrada je to in kaj vam pomeni?

Naj najprej popravim ime institucije – gre namreč za Javni sklad republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Tisti "ljubiteljski" je namreč odveč, kar se mi zdi čisto prav, zakaj določena dejavnost kultura je ali pa ni: drugotno je seveda, kako takšno aktivnost zganjaš – profesionalno, torej poklicno, ali pa ljubiteljsko, prostovoljno, po-sihtno. Sicer pa k vprašanju – prejel sem (ne nagrado) bronasto plaketo Sklada: to je v resnici tretja liga, zakaj zlato plaketo je letos (reči je treba končno) le prejel imenitni Mitja Šipek, srebrno pa Edvard Oraž iz Borovelj. Ob tem ne morem brez naslednje zastranitve: bili smo v Celju, kjer so priznanja podeljevali, koroška geografska izpostava in lagali bi, če ne bi priznal, da mi to ni dalo o marsičem misliti.

In naj bom še malo nečimrn: nikoli se ne lotiš dela zato, da boš nekoč morebiti v soju za trenutek zate prižganih žarometov, če pa se to že zgodi, potem ves rompom-pom za hipec tudi godi. Malo prevzetnosti ne škodi, če je dolga samo do naslednje (recimo gledališke) vaje, pa sploh ne.

Kdaj ste začeli delati z mladimi in kaj vas je navedlo k temu? Zakaj ravno gledališče?

Šolnik je praviloma obsojen na delo z mladimi (če seveda ni poklicni andragog). Prvi projekti, v katerih sem pričel kot (pogojno



Andrej Makuc

rečeno) energijsko polje in priganjač obenem, sodijo v čas, ko sem bil s sodelujočimi skoraj enako mlad. Kdaj sem začel poganjati šolske projekte, ne smem povedati, ker bodo moji bodoči potencialni dijaki hitro izračunali, kdaj mi bo potekel pedagoški rok uporabe in bo treba v penzjon. Kaj bi se prehitro veselili.

Sicer pa se v šoli ni dogajalo samo gledališče: bilo in je še literarno ustvarjanje, filmska dejavnost, kot daven odsvit danes vse manj modna planinska potepanja. Pač vse v služni nekoristnega, a lepega.

Kakšen je odziv mladih in na kak način delate z njimi?

Doslej še nismo zasnovali projekta, ki bi bolehal zaradi pomanjkanja interesa in delavljivosti. Na primer – letošnji projekt Pika nas je "požrl" 34 (štiriinideset). Beseda v zvezi s vprašanjem o delu z ustvarjalci pa najbrž sodi v druge sorte pogovor. Preobsežna bi bila za ta prostor. Morebiti samo to: veliko trdega dela terjam in vendar mi je stalnica težnja, da se vsak ustvarjajoči (kar oznaka tudi pomeni) samokreira.

Kaj mladim pomeni izkušnja pri delu na odru, ali spremljate njihovo igralsko pot tudi še, ko zapustijo šolske klopi in ali se kdo odloči za profesionalno pot igralca?

Moj namen ni "delati" igralcev. Nenaadnje tega tudi ne znam – za to delo (če sploh obstaja) so poklicani drugi. Za drugačne stvari mi gre: vzpostaviti skupaj z mladimi tudi kaj od tistega, kjer ne gre le za en sam interes – dati nase, vase in podse. In dokler jih

ne poseja komodnost gornjih treh stalnic, je njihova odprtost za drugačno in vrednejše fascinanta.

Med akterji v naših projektih pa so seveda tudi takšni, ki razmišljajo o poklicni gledališki poti. Sprenevedal bi se, če bi trdil, da jih nisem vesel še na drugačen način kot ostalih.

Koliko predstav ste do sedaj že postavili na oder? Ali vam je katera izmed njih posebej pri srcu?

Igrali smo Podstrešje (v Slovenji Gradcu živečega dramatika, kar tako radi pozabljamo) Janeza Žmavca, pa pretresljiv in grozljiv Pogovor v maternici koroške Slovenke Janka Messnerja, mojo in dijaško kompilacijo Zvoni, zvoni!!!, Nigela Williamsa Razrednega sovražnika, pa lirični recital Ti, vetrnica ukradenega večera in to sezono Piko v odrski priredbi A. Rozmana.

Ne bi rad zamočil odgovora na drugi del vprašanja s kakšno abotnosjo ali floskulo, zato nekaj dejstev: Zvoni, zvoni!!! smo zaigrali 24-krat, Razrednega sovražnika 26-krat, Piko smo doslej na oder postavili 23-krat... To so projekti o treh različnih podobah tega našega edinega in zategadelj najboljšega sveta. In publika jih je imela silno rada. To pove vse.

Povejte kaj o svojem poklicnem delu profesorja slovenščine. Kaj ste si zadali pri svojem delu v zvezi z jezikom, saj imate izredne možnosti odpreti mladim očem za lepoto jezika, za posebnosti, jim ga predstaviti tako, da ga ne bodo jemali kot nadležno učno snov?

Jezik je v šoli najprej gotovo nadležna učna snov, še posebej v državi, ki se je odločila s točkami izmeriti kvaliteto dijaške jezikovne rabnosti. Ampak ne bi zdaj o tem. Kdaj pa se začne zgodba o jeziku kot prostoru preseganja animiranosti v nas in kdaj se začne dajati na razpolago tudi kot igra, je zasebni projekt vsakega posameznika in pri tem nimam nobenih posebnih zaslug. Pravzaprav si prizadevam samo za eno: svojo šolsko publiko neprestano prepričevati, kako je vendarle mogoče takorekoč vse izrekat tudi v slovenskem jeziku in da je po pet-

najstem letu za aktivnega govorca le enega jezika materinščina nadstandard, vse ostalo naučeno (mislim na jezik/e) pa samo še komajda nadomestek, približek...

Vem, da ste tudi pisatelj in da je pred izidom vaša tretja knjiga Oči. Kako vam uspeva poleg poklica, ljubiteljskega dela z mladino na področju igralske, še pisateljstvo? Imajo vaše knjige tudi avtobiografski značaj?

Ne bi o tem, kar še ni na polici, o Očeh torej. Na takšen način se je pojedlo že preveč zarečnega kruha. Sicer pa – v Spominjam se... A že? je gotovo nekaj avtobiografskosti, v Norcih komajda kaj, v ... aja, o tem sem rekel, da bom molčal.

Čas? Doma smo nekako uspeli uskladiti prizadevanja, da bi vendarle skušali sami zapolnjevati tiste Kronosove žlahtne drobtine, ki nam sploh še ostanejo: več kot 10 let živimo brez televizije, radio je le jutranji ali večerni poročilni informator. In na ta račun ostane pravo razkošje za gledališče, kinodvorano, knjige, glasbo, za svet gledati in prehoditi ga. Včasih celo še uspeh tudi kaj zapisati.

Poznamo vas kot zvestega sodelavca revije Odsevanja. Kot urednik imate še posebne možnosti. Kakšno je vaše videenje revije sedaj in v bodoče in ali načrtujete kakšne spremembe v zvezi z njo?

Reviji uredniku je (tudi tehnično) Blaž Prapotnik. In mislim, da odlično. Skupaj z njim smo sotrudniki za posamezna žanrska področja Tone Turičnik, Miran Kodrin in jaz – vsi štirje zagotovo v prvi vrsti delovna živinčeta. Kakorkoli že – mislim, da smo postorjenega lahko veseli in skupaj z nami najbrž bralci. Do tu bi rekel, je vse lepo in prav. A ob tem me vendarle skrbi, da je postorjeno tudi naš vrh. Mi sicer vidimo naprej, toda čezenj in višje bi se bilo mogoče z Odsevanjem odpraviti le še s profesionalnim urednikom. Toda to morajo ugledati in podpreti drugi.

Spoštovani Andrej! Želim vam še veliko užikov pri delu z mladimi, veliko uspehov pri pisateljstvu in najlepša hvala za pogovor.

VAŠKO OTROŠTVO

Še hiša je stara ostala,
vodnjak, kje perilo si prala?
Roženkravi na okencih malih cveti,
v izbi prijetno po kruhu diši.

V izbi je miza še stara
in Jezus v temnem je kotu,
ob zidu črvena omara
in slika o križevem potu.

Na steni je petrolejka visela,
temne je sence metala na zid,
ti ob kolovratu tiho si predla,
med tvojimi prsti drsela je nit.

Lepi so bili zimski večeri,
zlezli na peč smo mokri do kože,
veter je tulil in trkal na dveri,
risal na okna ledene je rože.

Na sveti večer so potice dišale,
s kadilom obšli smo hišo in hlev,
v kotu ob peči so jaslice stale,
ob njih smo zapeli "Božični večer".

Kako ste boleči, a lepi spomini
na čase, ki jih ne bo več nazaj,
življenje kot reka odplavlja se z njimi,
ves čar in otroštvo, nekdanji sijaj.

Ana Doler

30. OBLETNICA M.P.Z. TOVARNE MERIL

MILAN SLEMNİK GRAŠČAK



Pravijo, da na starem
ognjišču najraje gori. Res je,
zato smo se na pobudo neka-
terih članov nekdanjega
moškega zbora Tovarne meril
iz Slovenj Gradca z velikim
veseljem odzvali in proslavili
30 let ustanovitve zbora.

Slavje je trajalo vse do jutra-
njih ur. V goste smo povabili tudi
mešani pevski zbor "Koroška
poje" iz Slovenj Gradca, ki ga
vodi Tone Gašper. To je bila za
nas velika čast, saj ta zbor zelo
kvalitetno izvaja svoj repertoar.
Tudi naš zbor je vsa leta deloval
pod umetniškim vodstvom Toneta
Gašperja. Sodeloval je tudi
moški kvartet z nekaj domačimi

in dalmatinskimi pesmimi.

Zelo smo bili veseli, da sta se
proslave udeležila oba direktor-
ja Tovarne meril, iz Kovin Peme-
če Rudi Verovnik in iz lesnega
obrata Albert Gradišnik ter na-
govorila povabljene s pozdrav-
nim govorom.

Pesmi, ki smo jih zapeli, so
kljub dolgi prekinitvi in brez
vsake vaje, dobro zvenele. Po-
vabljene je najbolj segrela pe-
sem z naslovom "Pobratimija".
Ob koncu našega nastopa sta
nas oba direktorja pohvalila, še
posebno cenimo mnenje Rudija
Verovnika, ki je glasbeno izo-
bražen. Povabila sta nas na pri-
reditve ob stoti obletnici Tovarne
meril, ki bo čez štiri leta. Seveda

smo z veseljem sprejeli povabi-
lo zavedajoč se, da bo za na-
stop potrebnih tudi nekaj vaj.

Ob tej, naši obletnici, smo se
zbrali vsi razen treh, izmed kate-
rih sta dva že pokojna, eden pa
se zaradi drugih obveznosti
srečanja ni mogel udeležiti.

Škoda, da lepi trenutki tako
hitro minejo. Dogovorili smo se,
da se letos v poletnem času še
enkrat srečamo nekje na pikniku.
Tako bo res zagorelo na starem
ognjišču.

Naše srečanje je potekalo po
sloganu Šifrerjeve pesmi:

"Za prijatelji si je treba čas
vzeti,
se poveselit in kaj znat' potr-
pet!" ▲

V SLOVENJ GRADCU DVE NOVI KULTURNI DRUŠTVI

JOŽE POTOČNIK, prof.

Prvega februarja 2001 so
sodelavci Odsevanj ustanovili
Kulturno društvo Odsevanja z
namenom, da bi dejavnije raz-
vijali slovstveno in publicistično
dejavnost in le - to spodbujali
z objavljanjem oziroma tiska-
njem prispevkov naših domačih
(koroških) avtorjev in organiza-
cijo literarnih večerov, redno
izdajali leposlovno revijo Odse-
vanja in tiskali leposlovne knji-
ge članov (recimo pesniške zbir-
ke, prozo) itd.

Zbora se je udeležilo 17 usta-
noviteljev, ki so potrdili sklep o

ustanovitvi društva ter statut in
sprejeli druge statutarne odlo-
čitve, ki jih je tak zbor dolžan
sprejeti.

Sklenili so tudi, da bosta v
letošnjem letu izšli dve dvojni
številki Odsevanj v obsegu sku-
paj do 200 strani in da bo sofi-
nanciranje teklo, kakor je teklo
doslej - s pomočjo dotacij spon-
zorjev oziroma donatorjev in
ZKD Slovenj Gradec ter s sred-
stvi prodaje revije.

Kot posebno nalogo so si
zastavili včlanitev v društvo čim-
več ljudi, piscev, bralcev in sim-

patizerjev ter pridobiti še več
novih naročnikov revije Odse-
vanja. Konkretno naloge pa bo
zastavil izvršni odbor društva:
načeljuje mu Niko R. Kolar, za-
sební galerist in publicist, hkrati
pa je po statutu tudi predsednik
društva. Njegova pravica in
dolžnost je predstavljati in zastop-
ati društvo v javnem poslova-
nju.

V slovenjgraški gimnaziji je
letos vpisana peta generacija
dijakov. Gledališka skupina gim-
nazijcev, ki jo vodi profesor
Andrej Makuc, je na oder posta-

vila novo predstavo: po Zvoni,
zvoni!!! Razrednem sovražniku
in Vetrnici ukradenega večera je
bila PIKA. Predstave so večkrat
ponovili, pri mlajši in starejši pu-
bliki so doživele prijazen in nav-
dušen sprejem, zlasti PIKA (po
povesti Pika Nogavička).

Ker gimnazija v Slovenj Gra-
dca goji izredno živahen kulturni
utrip, so ustanovili svoje kulturno
društvo SPUNK Slovenj Gradec
6. februarja 2001.

Predsenik društva je profesor
in pisatelj Andrej Makuc. ▲



Splošna problematika

V prvem povojnem obdobju je na marsikaterem področju vladala prisila. Tudi gozdarstvo pri tem ni bilo izjema, celo močnejše je čutilo to nujnost, da je treba čim več prispevati za porušeno domovino in sestradano državo. Kmet je bil močno "na udaru" z obvezno oddajo hrane, potem pa še lesa. Les je bil pač tisti material, ki ga je bilo na terenu lahko dobiti in tudi zanj takoj dobiti plačilo. Prodajali smo ga doma, nujno pa smo ga morali tudi izvažati v tujino, da smo dobili devize, ki smo jih potrebovali za nakup novih strojev in izgradnjo tovarn. V Ljubljani si niso zastavljali vprašanj, koliko gozd lahko da, ampak koliko lesa država potrebuje za vse potrebe. Žal, nimam podatkov o količini oddaje gozdnih sortimentov, ki so jih predvidevali letni plani, imam pa hranjeno šaljivo kroniko iz tistih dni, iz katere je razvidno, da je imela KZ Vuhred 14.000 m³ letnega plana. Privatni sektor na tem območju je obsegal ca 33.000 ha, zato sklepam, da je moral biti letni plan tega območja krepko čez 100.000 m³.



vodje L.O. KZ na sestanek. Med drugimi je tudi vodja l.o. Pameče, Joža poročal o izvajanju plana in je naštel ločeno po sortimentih v procentih, koliko plana je v letnem merilu že izvršenega in je v skupnem prišel na število 148%. Hace ga je pohvalil za tako dober uspeh in ga ostalim navzočim predstavil za vzor.

Seveda so se ostali vodje l.o. začeli muhati in nasmihati, saj so vedeli, da to ni mogoče in da je bil dejansko v velikem zaostanku. Joža ni bil posebno več pri izračunavanju procentov, pa je vse pomešal. Seveda ga je moral vodja l.o. OZKZ opozoriti, da se je zmotil in je tudi Hacetu predložil pravilne številke. Vsem je bilo malo nerodno, tudi Hacetu, ko je drugim Jožeta predstavljal za vzor.

Ko smo ob neki drugi priliki istega Jožeta vprašali, zakaj na določenem terenu še ni spravil nič lesa, je odgovoril: "Ja, tam je pa mrtva cona", (češ, da je tako slab teren, da se ne da nič opraviti). Ta izraz "mrtva cona" smo pozneje še večkrat slišali, če se je kje kaj zataknilo.

Velike težave smo imeli pri pripravi lesa za izvoz. Večina žagarskih obratov desk ni žagala paralelnih debelin, tudi morali za izvoz niso bili paralelnega reza. Tako smo morali izdelavo žaganega lesa za izvoz zaupati le sposobnejšim žagam. Edina venečijanka, ki je lepo žagala, je bila Gornjakova žaga ob Mislinji.

Veliko lesa za izvoz je bilo prodanega v Anglijo. Celulozni les smo morali pripraviti v angleških merah dolžine 1.83 m. Tako na Prevaljah, kot v Podgorju smo imeli na skladišču veliko zalogo tega lesa, vendar je bil ves v normalnih merah. Na Prevaljah so ga na skladišču žage razžagovali na 1.83 m, ostanek pa je bil odpadek. V Podgorju se jim je to zdelo nesmiselno, češ, kupec bo tako dobil 9% več lesa, ki ga ne bomo zaračunali.

Tako so odpremil les v polnih metrih in odposlali vagone v pristanišča. Takoj je dobil Cajnko brzojavko, da lesa ne sprejmejo, da mora biti razrezan na določene angleške mere. Kupec ni hotel plačati povečane tovarnine. Seveda je Cajnko sam odšel z delavci v pristanišče in več kot teden dni tudi sam razžagoval les na pravilne mere. Razžagovali so seveda vse z ročnimi žagami.

Črno trgovanje - proste cene

Kot sem že omenil, so bile cene vsem sortimentom uradno določene. Potrebe po lesu, predvsem žaganem (in v začetku še tesnem), pa so bile velike. Iz vzhoda države so prihajali razni preprodajalci s suho gotovino in so bili pripravljeni les plačati po tri ali celo štirikrat višji ceni kot je bila določena.

Za KZ Vuhred pa je bila sestavljena pesem ob zaključku leta.

Pel jo je Franček po napevu Volga, Volga...

Vuhred, Vuhred, gozd zeleni,
pragozd še v Antonu je,
črna tema te pokriva,
treba bo prečistit te.
Štirinajst smo tisoč plana dali,
Maksa za predsednika,
Konstruktor na pomoč klicali,
kmet naj svoje zraven da.
Padle so smreke grozne,
Oncl solze točil je,
Šlager tisoče kubikov
v evidenco stavljaj je.
Da mala žaba daleč skoči,
to že vekomaj drži,
veliko plana, veliko breme,
mali Maks premagal je.

Za KZ Podgorje pa je veljalo naslednje (po napevu: Pojdem pa v Škofiče ...):

Juhe, pojdem pa v Podgorje,
juhe, iz Podgorja v Razborje,
juhe, iz Razborja pa v Šmiklavž,
juhe, nobeden mi ni favš.

Iz Ljubljane so na l. o. OZKZ pogosto prihajali predstavniki tako Ministrstva za gozdarstvo kot iz Generalne direkcije za lesno industrijo in zahtevali, da pospešeno izvršujemo plan oziroma odpremljamo posa-

(tale po napevu: Anzi ta mlajši...)

Cajnko ta mlajši se v plan je zagrizu,
okraju romane o tem je napisu,
plan, šine, koruze, vse hoče imet,
vsem ostalim naj bo za zgled!
(Naslednji dve pa po napevu:
Ko sem popeljal jo okoli oltarja...)
V Velunjskem grabnu je ves les izfural,
zraven pa denarja vsega zagural.
Če, če zdaj bom jemal,
da bom ostalim dajal.
Svoj čas on športnik je bil,
z lesom barantal in lušno si pel,
sive lase on zdaj je dobil,
ker v lesni odsek Podgorje se vjel.

mezne sortimente, saj smo bili običajno vedno v malem zaostanku. Posebno nadežni so bili za les, ki smo ga pripravljali za izvoz.

Prihajali so razni funkcionarji z več ali manj grobimi nastopi in nemogočimi zahtevami za izpolnitev določenih nalog oziroma dispozicij. Včasih svojih imen sploh niso povedali, le poudarjali so, da so od te ali te visoke institucije, da preverjajo določeno nalogo. Tak primer sem opisal v Viharniku v članku "Spomini na drvarjenje in gozd", ko sem bil obtožen za saboterja. Spominjam se še imen vidnejših predstavnikov kot: Matevž Hace, inž. Budihna, Krajničič in Marolt.

Ob priliki, ko nas je obiskal Hace (seveda smo bili prej obveščeni), smo sklicali vse

na uradna cena. Lesa pa brez uradne spremnice ni bilo mogoče odposlati. Pa so se našli tudi pri nas razni barantači, ki so se povezali in v zaprtih vagonih pošiljali les kupcu tako, da je bila deklaracija na vagonem okenču za nekaj povsem drugega kot les.

Prosta cena je bila seveda zelo mikavna tudi za zadruge. Želeli so koruzo, opeko, prašiče... in so se znašli. Bodisi, da so na vagon z redno spremnico uradni količini dodali še kakšen kubik na črno, bodisi so jim kupci spremnico prevzetega vagona hitro vrnili za vagon lesa po prosti ceni. Tako so tudi vodje l.o. prišli v skušnjava in tu in tam kaj zaslužili. Seveda so se ob odkritju takih mahinacij morali zagovarjati in so bili tudi kaznovani. To pričajo tudi šaljive kitice ob letnem zaključku 1949, na primer za KZ Dravograd:

(Po napevu "Moj očka ima konjička dva" je pel Franček)

Dravograd ima šefa dva,
na kšeft se tud zastopita,
če pa promet preslab je še,
ustanovili družbo so de - de.
Še LIP se z njim povezal je,
ves prosti les odpremljal je,
davek zdaj požrl bo to,
ker mislili so za holdrijo.
Kalkuliral Pepi je tako,
da zadruga na zgubi bo,
ker prosti plan jim nič ni dal,
za veliko vnetost jim je žal.
Podobni verzi so veljali še za nekaj
10 zadrug.

Iz tistega obdobja moram še omeniti "delovne brigade" za delo v gozdu. Ker tako v državnem kot v nedržavnem sektorju nismo dosegali ninamičnega plana poseka in spravila iz gozda, so oblasti izdale nalog organizirati delovne brigade. Razni obrtniki, od čevljarjev do pekov, pa kmečki fantje in nezaposleni od blizu in daleč so dobili odločbe za prisilno delo sečnje in spravila lesa, da so se morali javiti pri določenih upravah gozdarstva in na zadrugah. Na zadrugah je bila potreba po delovni sili samo v Črni in v Vuhredu. Seveda pa ti delavci v glavnem niso bili uspešni, saj večina izmed njih ni bila večča strokovnega drvarskega dela.

V tistih letih je bilo mnogo gozdov upostošenih, saj nihče ni izbiral oziroma odkazoval dreves. Marsikateri kmet, ki je imel rad svoj gozd in ga je varčeval za hude čase in rezervo, je potočil solzo za takim ravnanjem.

K temu je treba še dodati, da smo morali posekati ves gozd v sto meterskem pasu na meji z Avstrijo, češ, da bodo imeli graničarji boljši pregled pri prebegih in bodo lažje preprečevali vstop tucev v državo.

Ko danes premišljujem o takratni prisili, se mi v misli vrine zaključek, da bi tudi ob sproščeni trgovini z lesom naši gozdovi nič manj ne trpeli, saj bi privatni lesni trgovci prav tako sili-li gozdnega posestnika v posek, kot so to počeli pred vojno. V naslednjih letih strokovnega gospodarjenja z gozdovi so se rane zacelile in naši gozdovi so postali bogatejši kot so bili kdajkoli prej.

Zaključek

Kljub vsem težavam, ki smo jih imeli uslužbenci lesnih odsekov zadrug in l.o.OZKZ, smo kar zadovoljivo izpolnjevali plane poseka in spravila lesno - gozdnih sortimentov. Vsako leto smo priredili dva zaključka in na teh je Franček Lampret, ki je imel močan in lep glas, zapel več kot 60 kitic šaljivih verzov o takratnih razmerah. Nekaj takih navajam:

(Franček je pel po melodiji pesmi "Tam gori na planinci..")

Smo kmetu predpisali,
koliko smrek njegovih ni,
drvarja priganjali, naj jesti raj pusti.
Tam gori v temnem gozdu....
Smo konju govorili, naj vendar trudi se,
ker sicer njegov "gazda" kazni ne ugre.
Tam gori v temnem gozdu....
Odločbe smo dajali, vsem kar leze in gre,
plane postavljali iz dneva v dan druge.
Tam gori v temnem gozdu....
Smo v avtu se vozili - preganjali vse vprek,
na drobno plan razbili, se kregali vse prek.
Tam gori v temnem gozdu....
Pa vse bi še minilo, če evidence ne bi bilo,
številke te prečudne,
se nikjer ne vjemajo.
Tam gori v temnem gozdu ...
Nastopili so časi, ko silil nas je obup,
da za tolažbo najdemo se vkup.
Tam gori v temnem gozdu ...
Delovna in konjska sila,
problem je vedno bil,
bolani konji, kmetje, ta krik je vse prevpil.
Tam gori v temnem gozdu....

Uprava lesnega odseka OZKZ je od Ministrstva prejela nagrado 5000 din za enkratni izlet na morje.

Pri pripravi spominov sta sodelovala tudi Janez RIFEL in Tončka LUŽNIK (Pajžler). ▲



* 1935
+ 2000

ALOJZ OSERBAN

V sredo, 6. decembra lanskega leta 2000, smo se sorodniki, sosedi, znanci in prijatelji ter krajani Tolstega vrha pri Ravnah na Koroškem poslovili od Alojza Oserbana, po domače Lečnikovega Lojza.

Lojz, kot smo ga klicali, se je rodil na kmetiji pri zgornjem Lečniku. Tam so mu tekla leta življenja od rojstva leta 1935, pa vse do nena-dne smrti, ko se je v zgodnjih jutranjih urah pri nakladanju živine iz domačega hleva pretrgala nit njegovega življenja.

Kmetija Zgornji Lečnik, kjer je po smrti staršev živel s sestro in bra-tom in so skupaj gospodarili, bo močno občutila izgubo delovnega, skromnega človeka, sploh pa v časih, ki jih živimo in niso najbolj rožnati za kmetijstvo.

Lojz je umrl malo pred božičnimi prazniki. Tudi on je prodajal božična drevesa iz domačega gozda. V marsikatero hišo je njegov drevešček pričaral praznik in prinesel mir. Večni mir smo mu zaželeli tudi vsi, ki smo se mu poklonili pri mrtvaškem odru in na njegovi zadnji poti, ko smo ga položili v hladan grob. Z njim smo položili še mnogo načrtov, tudi o gradnji hiše, o kmetovanju, pa še kaj. Naj mu bo lahka koroška zemlja, katero je vsa leta ljubil in jo obdeloval. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Vsi njegovi



V SPOMIN

V SPOMIN ŽIBERŠTANOVIM
iz Dobrave pri Dravogradu

Niste bili poeti,
v naravi lepo lepo ste živeli.
Pustili za sabo ste skrbi,
prehitro ste odšli.
Vajeni ste bili garati,
zemljo spoštovati,
saj vam bila je kakor krušna mati.

17. januarja je minilo 35 let, od kar sta kot siamaska dvojčka odšla s tega sveta

AVGUST IN MARIJA MAČIČ.

11. decembra pa je minilo 30 let, od kar nas je zapustila skrbna mama in babica

IVANA MAČIČ.

Na materinski dan, 25. marca pa je minilo 5 let bridke žalosti, od kar nas je nenadoma zapustila draga mama

IVANKA GORINŠEK, rojena MAČIČ.

Hvala vsem, ki se jih spominjate in obiskujete njihov grob ter jim prižigate sveče in polagate cvetje.

Vsi njihovi

Na fotografiji: Z leve: Ivanka Gorinšek, Marija Mačič, Avgust Mačič in Ivana Mačič.



* 1919
+ 2001

IVANKA TRETJAK

V nedeljo, 18. februarja, je na šentiljskem pokopališču legla h poslednjemu počitku Ivanka Tretjak. Ob odprtem grobu se je zbrala množica ljudi in prisluhnila ganljivim besedam govornika:

"Zven cerkvenih zvonov te dni ni pel tiste melodije, ki je bila Pruževi mami tako pri srcu. Ubral je žalostne zvoke in oznanjal, da se je kot izpeta molitev, ki je lajšala njene bolečine, izpelo tudi njeno srce. Ob boleznih in tegobah jeseni življenja je čez rob trpljenja kanila poslednja kaplja pelina ob smrti hčerinega moža in shirano telo Ivanke Tretjak se tej grobi bolečini ni zmoglo več upreti. V petkovem jutru sta se urina kazalca ustavila, ko se je 20 minut do treh ustavilo tudi njeno srce.

V Dovžah na Pruževem se je v številčni družini 24. novembra leta 1919 začela življenska pot le skromne, stisk in revščine vajene ženske. Hitro so jo naučili delati, pa po osnovni šoli poslali še služiti h Puncarju v bližnji Slovenj Gradec. Premalo je bilo doma hrupa za vsa lačna usta. A ko je prehitro umrl oče, se je Ivanka vrnila domov in pomagala mami na kmetiji. Ko jo je leta 1938 Nogarjev Franc popeljal pred oltar in sta mladoporočenca zaživela na Ivankini domačiji, je sreča ne le napolnila njeno srce, ampak odvalila še lep del bremena, ki je dotlej ležal na njenih ramenih. Pridno sta grabila za delom in ustvarjala družino. 9 otrok je povila, a so trije umrli kmalu po rojstvu, Ivica pa je dočakala le 6 pomladi. Vse ostale sta naučila dela in skromnosti, saj družina še zdaleč ni živela v izobilju. Ko so se podali v svet, Janeza je duhovniški poklic popeljal kar v Avstralijo, so jim poleg hvaležnosti, saj sta starša poskrbela, da so vsi prišli do kruha, ostali na dom in starše še drugi prijetni spomini. Na prelope trenutke, ko so se zbrali na peči in prisluhnili očetu, pa zapeli in molili z materjo. Kako prav so v otroštvu kot domač praznik poimenovali kolone, saj je bil košček mesa na krožniku skoraj tako redek, kot biser v školjki. Pa kako so se razširile zenice, ko je mama zmogla pred njih položiti polovičko slastno dišečo žemljico. In vselej so radi pohiteli domov, čeprav redkeje od drugih tudi Janez. Ivanki pa je vse prehitro življenska sreča znova obrnila hrbet. Leta 1971 ji je smrt vzela moža in posledaj sta vajeti kmetije in gospodarjenja vzela v roke z najmlajšim sinom. Potalažila in spet dvignila na noge se je z molitvijo in delom. Saj sta bila, dokler je mož še živel, dolga leta cerkvena ključarja pri sv. Urhu v Dovžah in je ona dolga leta pela tudi v farni cerkvi. Nikoli ni pozabila revščine in stisk, ki so bile spremljevalke njene življenske poti, zato so bila vrata domačije Pruževe mame na široko odprta, še posebej za reveže. Ob gradnji gasilskega doma, ki je rasel pred njenimi očmi, je kuhala in dajala hrano delavcem in se tako za vselej zapisala v zgodovino tistih, ki so, kar so največ zmogli, postorili za ta pomemben krajevni objekt. Obujanje starih običajev je v soseski vodila tako zagnano s svojim zgledom, da krajanje teh trenutkov nikoli ne bodo pozabili. Kot ji je bil sin Marjan trdna opora, je pozneje postala desna roka ona njemu, tako pri kmetovanju, kot tudi pri dodatni dejavnosti. Modro je prižigala zeleno luč za nakup kmetijskih strojev, pa kljub bolečinam in jeseni življenja vzpodbujala sina k razmahu dejavnosti, s katero je začel pred osmimi leti. Bolezen, ki jo je načela leta 1984 in je, žal, le stopnjevala tegobe, ki so pestile Ivankin kasnejši vsakdan, jo je leta 1997 privezala na posteljo. Takrat še posebej, je hvaležno sprejemala pozornost in ljubezen sina, ki ji je stregel in lajšal bolečine bolje, kot bi to storil kdorkoli drug. Vesela je bila obiska otrok, pa presrečna, ko so čebljali okrog nje vnukinji in vnuka, pa ko se je lahko pohvalila s štirimi pravnuki, veselila se je pozornih sosedov, ki so jo radi obiskovali. A hiranja tudi vsa dobronamernost ni mogla zajeziti, žalostna usoda hčerinega moža je smrt le še hitreje priklcala."

Marjan Križaj



* 1954
+ 2001

IVAN HROVAT

GOUČUHOVEMU IVANU V SLOVO

V času, ko je narava v svojih nedrih nabirala moči za vzbrstitev nove prihajajoče pomladi, je moreča črna novica kot bič oplazila nas vse, ko je ugasnilo mlado življenje Ivana Hrovata, Goučuhovega Ivana iz Skomarja nad Zrečami. Po bolezni, ki jo je dolgo časa nosil v sebi, mu je smrt nastavila past in vse prezgodaj posegla po njegovem življenju in pustila nezaceljeno rano med domačimi.

Spomini segajo nazaj v tisti 26. septemberski dan leta 1954, ko je Ivan materi Pavli in očetu Ivanu spustil z otroškim jokom svoj znak prihoda v ta svet. Veselo je bilo poslej na domačiji Goučuhovih, ko je Ivan doraščal z dvema sestrama in bratoma. Doraščali so v skromnosti tistih časov, ob pičlih novcih, ki jih je dajala lepo obdelana pohorska kmetija. Ko je Ivan z bratoma in sestrama preživil plat življenja, se je rad podil po strminah okoli kmetije, plezal po drevmu, po zimi pa sankal, se smučal in kepal, ob tem pa spoznaval, da bo treba hitro prijeti za delo. Prišel je čas šole, ki jo je obiskoval visoko na Pohorju v Vodovnikovih Skomarjah. V šoli je bil srečen, ko si je nabiral znanje. Po slovesu od osnovnošolskih klopi je v letu 1970 nadaljeval uk v kmetijski šoli v Šentjurju, leta 1972 pa jo je tudi uspešno končal. Po končani kmetijski šoli ga je čakal klic k vojakom. Za mladega kmečkega fanta, ki je šel takrat drugič z doma, je predstavljal prelomni trenutek. Ne daleč od zagrebškega letališča Pleso, se je kalil pri delu z aviacijo in dočakal je dan, ko je lahko slekel vojaško sukno in se vrnil med domače, med katerimi je našel srečno dolino nadaljnega življenja. Ko je pri vojaki spoznal lepote aviacije ga je to tako razgrela, da je zajadral med jadralce in padalce. Na letališču v Lescah pri Bledu si je pridobil znanje iz jadralstva in padalstva in spoznaval tihi šport visoko med oblaki.

Ivan Hrovat pa je bil zelo povezan tudi z gozdovi. V njih je podiral drevesa in opravljal številna gozdna dela. Sodeloval je na gozdarskih tekmovanjih od Črne na Koroškem, Vitanja, Slovenskih Konjic in Poljčan. Kot klenemu pohorskemu fantiču mu je bilo vse to v veliko osebnostno zadovoljstvo. Takega kot smo poznali Ivana Hrovata, ga bomo ohranili v lepem in trajnem spominu. Naj mu bo lahka pohorska zemlja, kamur smo ga vse prezgodaj položili.

Franc Jurač



ZAHVALA

Ob boleči in hudi izgubi naše ljube mame in stare mame

IVANKA TRETJAK,

Pruževe mame iz Dovž pri Mislinji, se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, posebno pa Jaževim, Peharjevim, Pušnikovim in Tratnikom, ki so nam veliko pomagali ob hudi bolezni naše mame. Iskrena hvala tudi dr. Leonardi Pirmanšek in patronažni sestri Ani Gams za nego in zdravljenje doma.

Hvala škofu dr. Jožetu Smeju za ganljive besede doma in v cerkvi, dekanu Tinetu Tajniku za pogrebni obred in vsem duhovnikom ter vsem ostalim, ki so spremljali mamo na zadnjo pot.

Hvala cerkvenim pevcem za zapeto žalostinko in govorniku Marjanu Križaju za ganljive besede ob odprtem grobu ter pogrebniemu zavodu Jernerja Zaveršnika.

Vsem še enkrat najlepša hvala!

Žalujoci: otroci France, Jože, Janez, Jožica in Marjan z družinami.



SPOMIN NA MARIJO GRIL

Pravili so ji tudi Gosnikova mama. V sebi čutim dolžnost, da zapišem ta zapoznani spomin. Od dogodka, ko sem jo spoznal, je že precej več kot deset let. Anton Breznik, dober prijatelj in mizararski mojster me je povabil, da grem z njim, da obiščeva teto, ki je bila takrat stara okoli 90 let.

Bil je ravno velikonočni ponedeljek. Z avtom sva se peljala skozi Troblje, mimo gostilne Ržen ter naprej po poti, ki vodi h lovski koči. Cesta se je vila pod kmetijo Kručnik, mimo Trbola, pa vse do njene domačije pri Gosniku po domače. Ta domačija stoji precej visoko na Pohorju pod Kremžarico.

Ko sva se pripeljala do hiše, sem jo takoj opazil. Proti hiši je nesla nekaj tresk, da bo z njimi zakurila v štedilnik. Prvi pozdrav je bil namenjen mojemu prijatelju Tonetu: "Le kaj je tebe k nam prineslo? Kdo pa je ta, ki je s teboj?"

"Ta je pa moj sosed", je rekel Tone in tudi meni je podala roko v pozdrav. "Gremo v hišo, kaj bomo stali tu zunaj, saj iz Mislinjske doline kar vleče" je dodala.

V prijazni, kmečki kuhinji je bila velika kmečka miza. Vse je kazalo, da tukaj vlada čistoča. Ponudila se je, da nam skuha kavico. Naložila je treske v štedilnik in z vžigalico zakurila ogenj. "Veste", je rekla "lani so pod kozolcem sekali les in sem treske shranila, jih lepo zložila, da s suhimi hitro zakurim ogenj." Kmalu se je razširila prijetna toplota iz štedilnika. Nama je še narezala potico in lepo prekajeno svinjsko meso. "Le poskusita, saj je žegen." Dober jabolčnik naju je odžejal. Med prijetnim kramljanjem o tem in onem sem malo poskušal pobrskati po njeni preteklosti. Ker jo je Tone imenoval teta, sem jo tudi jaz tako imenoval. Pogovor pa sva nadaljevala: "Teta, ste sami na tej hriboviti kmetiji?" Odgovorila je: "Veste, moje življenje je kronano s trnjem. Pred leti mi je umrl mož, nato še sinovi in ostala sem sama. Tako mi je naložen križ življenja." Nadaljeval sem: "Ali vas ni nič strah ponoči, ko ste tako sami?" "Bežite no, le kdo bo devetdeset let stari babi kaj naredil, saj je mladih dosti" in se je prešerno nasmejala. "Mene ni nikoli strah." Skušal sem jo le malo zastrašiti: "Kaj pa poleti, ko grmi in treska, se ne bojite, da bi strela zanetila vaš hram?" "Veste, imam dober strelovod. Vsak večer poškopim z blagoslovljeno vodo in prosim Boga za mirno noč, vsako jutro se mu pa zahvalim, da je vse srečno minilo. Če je pa še tako hudo, pa prižgem žegnano svečo v čast sv. Florjanu. Ni me strah, saj strela izbira visoka drevesa. Posebno rada udari v lipo ali hrast in naša domačija ni v nevarnosti." Spet sem vprašal: "Ali še greste tudi kdaj v cerkev, ko živite tako daleč v hribih?" "O, ja, prav rada grem h sveti maši v Slovenj Gradec. Pa tudi gospoda Sokliča sem prav dobro poznala. Enkrat sem ga tudi vprašala, kaj misli, ali tudi duhovniki kdaj grešijo. Pogledal me je izpod visokega čela in rekel tako mirno, kot je znal le on, da nekatere kdaj tudi premaga skušnjava, da smo ljudje velikokrat slabotna bitja, pred Bogom pa bo vsak sam odgovarjal za svojo vest in dejanja. Potem pa je gospod Sklič vprašal tudi mene, ali sem že kdaj srečala Jezusa. Niti sama ne vem, kako mi je prišel na jezik odgovor: "O ja, kar štirikrat sem ga srečala, saj sem rodila štiri otroke in pri vsakem mi je dal svoj blagoslov." Tako sva s Sokličem končala klepet." Ker mi je njena močna vera zbudila spoštovanje, sem jo še vprašal, ali še obišče polnočnice. Odgovorila je: "Seveda, velikokrat grek k maši tudi v Stari trg. Noge me še ubogajo."

Od tega pogovora je preteklo kar precej let. Lansko leto, bilo je pozimi, pa je žalostno zapel pameški in trobelski zvon ter nam naznanil, da je umrla prijazna mamica v 96 letu.

Mislím, da bi se od takšnih mamic lahko veliko naučili. Kljub boleznim je ostala vedra in rada je delila z ljudmi ljubezen in dobroto, zato takšni ljudje živijo v naših srcih in nas učijo potrpljenja.

Njena domačija ni osamljena, pridno jo obdeluje njen vnuk, kar je lepa dota in njej v spomin.

Viktor Levovnik



ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame, babice in prababice

Železnikove Micke, MARIJE KOBOVC,
rojene Močilnik s Strojne 1915 - 2001

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v trenutkih žalosti stali ob strani, izrazili sožalje, darovali cvetje, sveče, svete maše in za cerkev.

Zahvaljujemo se gospodu župniku za opravljen obred in sveto mašo, govornici gospe Horjakovi iz ZZB NOV, ki je počastila njen spomin na prehojeno pot. Hvala tudi pihalnemu orkestru Železarne Ravne za odigrane žalostinke.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: hčerke Lizika, Ančka in Marija ter sinova Jakob in Jože z družinami.



Ni smrt tisto, kar nas loči in življenje ni, kar druží nas, so vezi močnejše, brez pomena so razdalje, kraj in čas.
M. Kačič

V SPOMIN

Ne moremo se sprijazniti z resnico, da te ni in te nikoli več ne bo med nami. Dne 12. marca je minilo dve leti, od kar nas je zapustila draga

MARIJA MODREJ

Dolga in nepozabna so leta, ko smo bili skupaj, ostali so nam lepi spomini na skupne delovne dni, dobro srce in topli človeški odnos.

Daljša pa so leta, ko te ni več, pogrešamo te!

Spet se bo prebudila pomlad in z njo cvetovi, ki si jih tako rada imela.

Marička, naj tebi v spomin cveto rože po travnikih in gozdovih, kjer si jih najraje nabirala.

Sodelavci



ZAHVALA

Ob tragični in boleči izgubi našega dragega sina, brata in strica

VINKA PAČNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam ob teh težkih dneh stali ob strani, nam kakorkoli pomagali in sočustvovali z nami, mu darovali vence, cvetje, sveče in darovali za maše.

Posebno se zahvaljujemo negovalnemu osebju splošne bolnišnice Slovenj Gradec. Zahvaljujemo se duhovnikom Leopoldu Koratu in Janezu Zupanu ter tretjemu letniku bogoslovne šole iz Maribora za pogrebni obred, pevskega zboru za zapete žalostinke, nečakinji Marti za lepe poslovilne besede, kot tudi sodelavcu iz Gozdnega gospodarstva ter izvajalcu tišine.

Hvala pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz Šentilja pri Mislinji, vsem sorodnikom in planinskemu društvu.

Vsem še enkrat najlepša hvala!

Žalujoci: mama, brat Marjan in Fanika in sestre z družinami

mag. KORNELIJA MARZEL, univ. dipl. prav., Upravna enota Slovenj Gradec

1.marca letošnjega leta je začel veljati Pravilnik o izvrševanju zakona o potnih listinah državljanov Republike Slovenije.

Na osnovi navedenega pravilnika so se v skladu z zakonom o potnih listinah državljanov Republike Slovenije, ki velja in se uporablja že od 5. avgusta 2000 dalje, začeli izdajati novi potni listi.

Sprejem zakona, pravilnika in sprememba potne listine so bili potrebni zaradi uskladitve naše zakonodaje s pravnim redom Evropske unije. S tem se Slovenija učinkovito odziva na sodobne pojave in probleme na področju ponarejanja, prenašanja in zlorabe potovalnih dokumentov.

Namen prispevka je opozoriti na zakonske novosti ter na kratko predstaviti varnostno tehnične ter oblikovne spremembe potnega lista.

Potni list je javna listina, ki je namenjena za prehod državne meje ter za dokazovanje istovetnosti in državljanstva tako v Sloveniji kot tudi v tujini, kar pomeni, da lahko nova potna listina zamenjuje potrdilo o državljanstvu.

Zakon loči naslednje vrste potnih listin: potni list, skupinski potni list, diplomatski in službeni potni list, potni list za vrnitev, potne listine, ki se izdajajo po mednarodnih pogodbah, ter pomorsko in brodersko knjižico.

Državljan Republike Slovenije ima lahko le eno potno listino enake vrste.

Potni list in skupinski potni list izda upravna enota, na območju katere ima državljan, ki prosi za potno listino, stalno prebivališče. V izjemnih primerih, kot so zdravljenje, smrt družinskega člana, bolezen ter nujni službeni opravki, lahko potni list izdada tudi druga upravna enota, kjer državljan sicer nima stalnega prebivališča ter Ministrstvo za notranje zadeve. Državljanu, ki v tujini stalno ali začasno prebiva, pa se iz upravičenih razlogov ne more vrniti v Slovenijo, lahko izda potni list tudi diplo-



UGRABITEV EVROPE,
Enijeva grobnica ali 3. stoletje našega štetja
Nahajališče: Šempeter pri Celju, nekropola
Motiv je uporabljen na biografski strani novega potnega lista.

matsko- konzularno predstavništvo Republike Slovenije v tujini.

Diplomatski in službeni potni list izda Ministrstvo za zunanje zadeve, potni list za vrnitev pa pristojno diplomatsko- konzularno predstavništvo Republike Slovenije v tujini.

Vlogo za izdajo potne listine vložijo državljan osebno pri pristojnem organu (upravni enoti). V kolikor gre za mladoletnega državljanca Republike Slovenije, mora biti prisoten tudi njegov zakoniti zastopnik. K vlogi je potrebno priložiti tudi staro potno listino in fotografijo predpisane velikosti, ki kaže pravo podobo prosilca. Prosilec si lahko izbere 32 ali 48 listni potni list.

Izdelava potnega lista, službenega in diplomatskega potnega lista je v celoti centralizirana. Potne listine za upravne enote koroške regije izdeluje podjetje Cetus iz Celja, ki je prav tako pooblaščen za izdelavo osebnih izkaznic. Predviden rok za izdelavo potne listine je sedem delovnih dni, in je zato smiselno, da si državljan, ki potni list potrebuje, le-tega pravočasno naroči.

Prosilec se ob vložitvi vloge za izdajo potne listine lahko odloči, ali želi prejeti potno listino po pošti, ali pa mu jo bo vročil pristojni organ, kjer je podal vlogo zanj.

Zakon ne predvideva več vpisa otrok v potne listine staršev oziroma zakonitih zastopnikov, kar pomeni, da morajo tudi otroci imeti svojo potno listino.

Temu je prilagojena veljavnost potnih listin in sicer:

- otrok do 4. leta starosti - 2 leti,
- otrok od 4. do 18. leta - 5 let,
- polnoletna oseba - 10 let.

Pri tem je potrebno seveda omeniti, da vpisi otrok v stare potne listine veljajo v skladu z veljavnostjo teh potnih listin.

Nov zakon še vedno ohranja dovoljenje zakonitega prestopnika za prestop državne meje otroka do 15. leta starosti brez spremstva zakonitega zastopnika. V posebno upravičenih primerih, ko je otrok nameščen v zavodu ali rejniški družini ali ko je zakoniti zastopnik nedosegljiv, pa lahko zaradi zavarovanja otrokove koristi, dovoljenje izda tudi pristojni center za socialno delo. Dovoljenje zakonitega zastopnika velja največ eno leto od

njegove izdaje.

Glede na različen čas veljavnosti novega potnega lista je določena tudi njegova cena:

Za otroka do četrtega leta starosti bo potrebno za 32 listni potni list plačati 5825 SIT, in za 48 listni potni list 6325 SIT.

Za otroka od 4. do 18. leta starosti znaša cena 32 listnega potnega lista 6.500 SIT, cena 48 listnega potnega lista pa 7.000 SIT.

Polnoletna oseba pa bo morala za 32 listni potni list plačati 7625 SIT in za 48 listni potni list 8125 SIT.

Še nekaj velja ob tem opozoriti: V kolikor državljan v petih letih izgubi, pogreši ali odtuji dva potna lista ali več in ne dokaže, da je z njim ravnal skrbno in da je odtujitev prijavil kot kaznivo dejanje, se mu lahko potni list izda samo za dobo enega leta.

In kakšen je nov potni list na pogled:

Novi slovenski potni list se od obstoječega razlikuje tako po zunanji podobi, kot tudi po številu in vrsti vključenih zaščitnih elementov. Izdelan je v skladu s pravnim redom Evropske unije in mednarodnimi standardi, ki urejajo področje potovalnih dokumentov.

Za razliko od obstoječega je novi potni listi bordo rdeče barve, ima več zaščitnih elementov, vsi podatki o imetniku, tudi podpis in slika (biografska stran) so izdelani iz polikarbonata in so lasersko gravirani. Uporabljeni motivi pa predstavljajo osnovne kulturne in zgodovinske značilnosti Slovenije.

Do kdaj v tujino še s starimi potnimi listi?

Državljan lahko potne liste, izdane na starih obrazcih uporabljajo do izteka njihove veljavnosti, vendar največ dve leti po uveljavitvi novega zakona, to je do 5. avgusta 2002.

Ob zaključku želim bralce samo še opomniti, da za potovanje iz Slovenije v sosednje države: Avstrijo, Italijo, Madžarsko in Hrvaško ne potrebujejo potne listine, pač pa jim zadostuje veljavna osebna izkaznica. ▲



PE Podružnica SLOVENJ GRADEC
tel.: (02) 88 12 700, (02) 88 12 730, fax: (02) 88 12 737

Zavarovalnica Maribor d.d.
zanesljiv partner za vse vrste
zavarovanj.
Zavarovalnica
z najdaljšo tradicijo
in največ
zavarovanci
na Koroškem!



ZVEZA HRANILNO KREDITNIH SLUŽB
SLOVENIJE, p.o. LJUBLJANA
POSLOVNA ENOTA SLOVENJ GRADEC
Telefon 02 883 93 00

Z blagajniškimi mesti:

Slovenj Gradec, Celjska 7	☎ 02 883 93 13
Mislinja	☎ 02 885 70 51
Dravograd	☎ 02 871 04 90
Radlje ob Dravi	☎ 02 888 00 10
Prevalje	☎ 02 881 78 10

Svojim varčevalcem nudimo:

- vodenje tolarskih vlog za domače pravne in fizične osebe (hranilne knjižice, tekoči računi, žiro računi, depoziti)
- vezave hranilnih vlog po ugodnih obrestnih merah
- opravljanje plačilnega prometa (plačevanje položnic in računov)
- kreditno kartico Magna
- kratkoročna posojila za kmetijske in druge namene
- dolgoročna posojila za investicije v kmetijstvu
- dolgoročna posojila kmetijsko mehanizacijo
- potrošniška posojila
- odkup delnic za borznoposredniško hišo PM&A

POSTANITE TUDI VI KOMITENT
ZVEZE HRANILNO KREDITNIH SLUŽB SLOVENIJE
PE SLOVENJ GRADEC
IN IZKORISTITE MOŽNOSTI, KI VAM JIH PONUJAMO!

B E R I N G I A 2000 **IN ŽIVLJENJE NA KAMČATKI**

IDA ROBNIK



Kamčatska vas v zimskem času

Foto Brane Struga

Kamčatka je polotok na skrajnem vzhodu Sibirije, kjer v zimskem času kraljujeta mraz in sneg. Prav tam pa vsako leto organizirajo dirke z vlečnimi psi pod imenom Beringia (ime je dobila po polar-nem raziskovalcu Vitusu Beringu) običajno meseca marca. Posebnost te dirke je v tem, da tekmujejo domačini s svojimi avtohtonimi vlečnimi psi, s katerimi vsakodnevno delajo in se z njihovim delom tudi preživljajo.

Podobna tekmovanja so pred več kot 150 leti organizirali prebivalci Aljaske za lastno razvedrilo, danes pa jih v takšni obliki ne vidimo nikjer več razen na Kamčatki.

Za Beringijo določijo dolžino proge vsako leto posebej, glede na količino denarja, ki ga zberejo in glede na število sodelujočih, le ta pa je lahko dolga od 600 do 700 km pa vse do 1800 km.

Tekma na Kamčatki ima v pestri pleadi dirk z vlečnimi psi po svetu posebno mesto tudi za to, ker do leta 2000 ni bilo veterinarske oskrbe tekmovalnih psov.

Prav to pa je inspiriralo slovnjegraškega veterinarja Dr. Mitjo Ostermana, ki tudi v svoji praksi dela predvsem kot veterinar za male živali, da je preko Svetovne zveze veterinarjev za vlečne pse dobil soglasje z organizatorji dirke na Kamčatki.. (Svetovna zveza veterinarjev za vlečne pse-ISDVMA vključuje ca 250 članov veterinarjev, ki so s prakso pridobili licenco, da lahko opravljajo kontrolo na takih dirkah. V Evropi so poleg Mitje še trije veterinarji.)

Z Mitjo sva se pogovarjala o vtisih in doživetjih s tega nenavadnega potovanja, o dirki in življenju ljudi na Kamčatki. Povedal je:

" Leta 1999 sem bil na Aljaski kot veterinar na največji tekmi z vlečnimi psi na svetu imenovani Iditarod , kjer psi tekmujejo na 1800 km dolgi progi .Prav tam se mi je porodila ideja, da bi sodeloval kot veterinar na Beringiji , kajti na Kamčatki do sedaj še niso poznali zdravstvene oskrbe vlečnih psov.

Sama organizacija in pridobitev dovoljenj je bila kar dolgotrajna, saj je Rusija kljub perestrojki še vedno precej birokratska država. Pozitivna vzpodbuda je prišla preko ISDVMA, organizator pa je pokazal pripravljenost, da sprejme sodelovanje.

Kamčatka je poleg Grenladije še edini konec sveta, kjer še uporabljajo vlečne pse za delo in ne samo za šport. Zanimalo me je predvsem, kako psi funkcionirajo v tudi za polarne pasme popolnoma ekstremnih razmerah. Zbral sem ekipo, v kateri so bili poleg mene še moj pomočnik Brane Struga, fotograf Tomo Jeseničnik in novinarka TV Maja Kirar.

Kar se tiče vremenskih razmer, smo že vedeli, da se na Kamčatki v tem letnem času temperature gibljejo med - 15 do - 35 stopinj Celzija in smo se na takšne razmere tudi pripravili.

BERINGIA 2000 IN ŽIVLJENJE NA KAMČATKI

Potovali smo z avionom iz Ljubljane do Moskve ter naslednji dan tudi z avionom do Petropavlovsk, ki je glavno mesto Kamčatke. Pot je skupaj trajala 12 ur.

Sama dirka se je pričela v idiličnem kraju Esso, kakšnih 300 km oddaljenem od Petropavlovsk in je potekala po zahodnem delu Kamčatke preko kamčatskega osrednjega gorovja do mesteca Palana, ki je ca 700 km oddaljeno od startnega mesta, kjer je bil cilj. Dirka je trajala 10 dni. Celotna organizacija dirke je bila zelo improvizirana, vendar nas to nikakor ni motilo, kvečemu je bilo celotno potovanje prav zaradi tega še bolj zanimivo. Spali smo na različnih mestih po lovskih kočah, tudi po vaseh, v spalnih vrečah. Potovali smo s posebnim vozilom, samohodnim oklepnikom, ki izgleda kot nekakšen tank brez kupole. V tem goseničarju smo prevajali vse, od hrane za pse, hrane za nas, opremo, poškodovane pse in seveda tudi sebe.

Tekmovanje je potekalo v etapah, na koncu pa so sešeli čase. Moja vloga je bila vseskozi spremljati zdravstveno stanje psov. Že ko smo prišli v Esso, sem opravil prvi pregled psov. Če bi upošteval kriterije glede pripravljenosti in zdravstvenega stanja psov, ki jih upoštevamo v Evropi in Ameriki, bi moral že na začetku izločiti skoraj eno tretjino psov. Na moje delo so v začetku gledali malo z začudenjem, tako organizatorji, še bolj pa sami tekmovalci, ker tam pač ne poznajo veterinarjev, ki bi zdravili pse. Vlečni psi delijo kruto usodo z vsemi prebivalci Kamčatke. Ti psi, si morajo vsakodnevno zaslužiti svoj obrok hrane s trdim delom, ko tega ne zmorejo več so prepuščeni sami sebi. Večina jih pogine od lakote ali pa jih ustrelijo. Prav zato je bila moja prisotnost za domačine nekaj čisto novega in na začetku so me tudi gledali malo z nezaupanjem. Pa vendar imajo Kajurji (vozniki vpreg) do svojih psov poseben odnos, le ti z razliko od drugih živali nikoli niso bili za njih hrana!

Tekmovalo je 9 tekmovalcev, starih med 25 in 64 let. To so izredno trpežni, vzdržljivi ljudje, ki delajo z vlečnimi psi že od ranega otroštva. Večina jih živi v vaseh na zahodni strani Kamčatke ob Beringovem morju in ti ljudje vozijo dnevno zmrznjene ribe v 100 km oddaljeno pristanišče, tam prespijo in naslednji dan ponovno 100 km nazaj. Na primer, šest psov vleče 600 kg, 10 psov eno tono. To je kar obilna teža, zato so ti psi navajeni počasnega in vztrajnega tempa, saj ne nazadnje ni pomembno kdaj pridejo na cilj temveč zgolj da pridejo.

Sama dirka ni bila v klasičnem pomenu besede kot tekma na Aljaski ali kje drugje, ampak bolj ekspedicija, takšno so jo vzeli tudi tekmovalci.

Psi, ki so navajeni delati v izredno težkih pogojih, za hrano dobijo samo zmrznjene ribe, privezani so na prostem, vode ne dobijo, za žejno jedo samo sneg. Življenska doba delovnih psov je nekje do 5 let, videl pa sem tudi starejše pse.

V prvih 200 km ni bilo omembe vrednih zdravstvenih problemov med psi, saj so pač navajeni delati do 200 km, potem pa so se pričeli pojavljati problemi izsušitve organizmov, poškodb podplavov, vnetij mišic in utrujenosti.

Po dveh dneh smo imeli dela na pretek. Pse smo izločali iz dirke in smo jih tudi vozili na našem goseničarju, tako da sem do konca dirke izločil 12 psov. Ko so tekmovalci videli, da je moja pomoč pri psih učinkovita, so mi zaupali in me vzeli za svojega. Kadar koli sem interveniral sem dobil od lastnika kakšno praktično zahvalo, rokavice, del sank ali kaj podobnega, kot neke vrste povračilo za pomoč. Na koncu, na cilju so bili navdušeni, saj so uvideli, da je pomoč veterinarja vsekakor dobrodošla. Prav to pa je bil zame največji uspeh.

Na koncu so tekmovalci prejeli tudi nagrade. Prva nagrada je bila malo več kot 1000 dolarjev, kar je za kamčatske razmere zelo veliko, za razmere na Aljaski pa malo, tam prejme zmagovalec tudi do 100 000 dolarjev.

Naša ekipa pa je na tem popotovanju doživela Kamčatko tudi kot življenski prostor, kjer ljudje živijo v precej drugačnih razmerah in odnosih, kot v okoljih, ki so nam blizu. O tem je Mitja povedal:

"Moje izkušnje iz arktičnih delov sveta so nadvse pozitivne. V tako trdem naravnem okolju so ljudje podvrženi hudim fizičnim in duševnim preizkušnjam. Prav zato so ljudje izredno odprti, še posebej proti severu, kjer je poseljenost vedno bolj redka, prišla vedno povabijo v svoje skromno stanovanje, skuhamo čaj in pokažejo dobrodošlico. Sicer so tujci na tem delu sveta redki, prihajajo v poletnem času, pozimi pa skoraj ne.

Kamčatka je imela že v bivši Sovjetski zvezi posebno mesto zaradi bližine Amerike tam je bila namreč zasidrana Sovjetska mornariška flota (poleg Vladivostoka) zato v ta konec niso smeli prihajati tujci. Ko se je formirala Ruska federacija, so to območje preimenovali v narodni park in je spet izredno težko priti tja kot tujec. Za vstop je potrebno pridobiti posebna povabila in dovoljenja, najprej za Rusijo, potem pa za Kamčatko.

Kamčatka je poseljena z različnimi narodi. Največ je Karijakov, to je narod, ki na Kamčatki živi najbolj dolgo oziroma je poseljen na največjem teritoriju, potem so Eveni, po izvoru iz področja Mongolije in pa še Itelmeni, najmanjša narodnostna skupina na svetu, samo še 800 jih je. Oblikovali so si svoj avtohton način življenja. Od drugih se ločijo tudi po izgledu. Hud problem sta na Kamčatki revščina in alkoholizem, ki pa sta tako vsesplošni Ruski problem. Ljudje so kljub temu, da imajo sedaj neke vrste demokracijo in svobodo, prej v komunizmu živeli bolje; imeli so vsaj delo, sedaj pa še tega nimajo, prepuščeni so sami sebi. Bivša Sovjetska zveza je s svojo politiko velikih gospodarskih sistemov zatrla klasičen način preživljanja na tem območju, to je ribištvo in lov. Z dekreti so tu postavili razne rudnike, žage, velike farme, kjer so se zaposlili tudi tedanji ribiči. Sedaj, ko so ti sistemi propadli, so ljudje ostali brez dela in tudi svoje klasične obrti kot sta ribištvo in lov ne obvladajo več. Zato se je med njimi še dodatno razbohotil alkoholizem, ogromno otrok je sirot. To pa je žalostna slika Kamčatke in je v bistvu tudi podoba cele Sibirije. Bili smo v neki vasi, kjer je brezposelnost praktično 100%. Revščina je velika, zaposlitve ni, tudi, če se preselijo na drugi konec Sibirije, se za njih ne spremeni skoraj nič. Za njih bi bila edina rešitev, da se kaj spremeni v tistih mestih, kjer sedaj bivajo. To pa je tudi dolgoročno velik problem, saj imajo zelo slabe osnove, še posebno v infrastrukturi.

Kamčatka pa ima zaradi svojih izjemnih lepote in neokrnjene narave vsekakor perspektivo v turizmu. Je fascinanta dežela s svojimi vulkani, toplimi vrelci in lepo naravo nasploh. Poleti zaživi 2 do 3 mesece, ko se rastline bohotno razvijajo, potem pa tudi hitro pojenjajo. Tu je tudi divjad, največ je medvedov, losov, polarnih lisic, reke pa so polne lososov.

Prostrana območja dajo občutek, da je življenje na pretek, da je tu neomejen naravni vir za preživljanje, vendar so tudi v ta vir že posegli petični lovci iz civiliziranega sveta, ki so lovili losa iz helikopterjev in ga že skoraj iztrebili.

Med posebno turistično ponudbo uvrščajo tudi smučanje z vrha vulkanov oziroma heli-ski, kjer smučarje na vrh dostavijo s helikopterji. Tovrsten turizem pa je bolj izjema kot pravilo saj je tudi za zahodnjake precej drag.

Na Kamčatki pa so tudi kraji, kjer je življenje ravno zaradi teh naravnih danosti nekoliko bolj znošno. Na primer kraj Esso, kjer je bil štart dirke, leži na samih termalnih vrelih. S termalno vodo si ogrevajo hiše, uporabljajo pa jo tudi za vzdrževanje zimskih vrtov, ki jih imajo vse hiše, v katerih skozi celo leto pridelujejo zelenjavo in od tega tudi dobro živijo. Tu imajo tudi posebne bazene, imenovane patunke ali tople kopeli na prostem, kjer se kopajo pri -20 stopinj Celzija.

Za preživetje večine prebivalcev pa bodo morali ponovno oživiti prvotni dejavnosti ribištvo in lov, saj je med ribami, kamčatski losos ena najbolj cenjenih rib na svetu. Ko že govorim o ribah, naj povem, da so le-te glavna hrana prebivalcev Kamčatke. Sušijo jih na zraku ali pa jedo soljene, tudi surove. Poleg rib pa je vsakdanja jed tudi kruh in seveda čaj kot pijača. Pitje čaja je neke vrste ritual, ki ljudi združuje, jih greje, preprečuje izsušitev organizma in je tudi edina stvar, ki jo lahko tam dobiš kot pijačo, seveda poleg vodke.

BERINGIA 2000 IN ŽIVLJENJE NA KAMČATKI



Kot sem že omenil, je na Kamčatki problem infrastruktura. Cest skoraj nimajo, razen ene v dolžini 200 km, ker je teren močvirnat in je v poletnih mesecih potovanje iz kraja v kraj izredno naporno, lažje pa je potovati pozimi s sanmi in vpregami."

O željah, da bi se udeležil še kakšne podobne dirke pa je Mitja dejal:

"Čez dve ali tri leta planirajo posebno dirko iz Kamčatke na Aljasko. Dirka bo potekala v dolžini 3800 km iz Petropavlovskega do Ankoragea na Aljaski, ki naj bi simbolično povezala narode, ki tam živijo. Ta dirka bo potekala pod okriljem organizacije WWF (World wildlife Found), ki skrbi za revitalizacijo narodov in živalskega življa na tem območju. Trajala bo predvidoma mesec in pol do dva meseca in bo najdaljša dirka na svetu doslej. V tej dirki bi vsekakor rad sodeloval kot veterinar.

Mitja se najlepše zahvaljujem, da si je vzel čas in bralcem Viharnika predstavil neko drugačno dejavnost in življenje v oddaljenih krajih našega planeta.

1. Pasji vpregi na prostranstvih Kamčatke
2. Evenka v narodni noši
3. Even - domačin v narodni noši
4. Eden izmed mnogih otrok v Mitjevem naročju, ki so spremljali dirko skozi vasi
5. Pogovor z organizatorjem o zdravstvenem stanju psov

Avtor fotografije Brane Struga



V naši gozdarski trgovini LES v Slovenj Gradcu in Radljah vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu: vso gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, kolesne verige za traktor ali tovornjak, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo, motokultivatorje in še vse ostalo za delo v gozdu in na vrtu, itd...

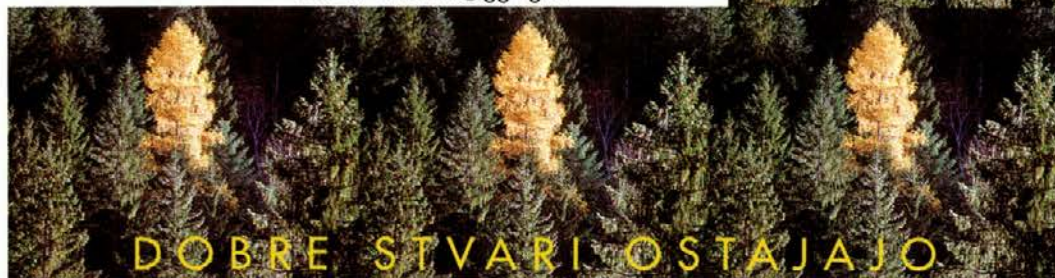
Oglasite se pri nas.

SLOVENJ GRADEC,
Cesta na Štībuh 1
☎ 88/501 620,
faks 88/42 684
RADLJE (Dvorec),
Koroška cesta 68
☎ 88/71 423,
faks 88/71 239



GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC

Vorančev trg 1
2380 Slovenj Gradec
Telefon, nc: 88 43 332
Faks: 88 42 684
E-mail: viharnik@gg-sg.si



DOBRE STVARI OSTAJAJO

SERVIS

Če ste lastnik tovornega vozila, gradbenega ali kmetijskega stroja, potem prav gotovo potrebujete nekoga, ki vam bo pomagal skrbeti zanj. S svojimi dolgoletnimi izkušnjami in usposobljenimi delavci vam nudimo:

- vzdrževanje vseh vrst tovornih vozil z nadgradnjami,
- montažo in vzdrževanje hidravličnih dvigal (pooblaščen servis Palfinger),
- izvajanje meritev tlakov in nastavitve varnostnih ventilov,
- demontažo in montažo avtoplaščev osebnih in tovornih vozil,
- vzdrževanje in popravilo gradbene mehanizacije,
- vzdrževanje in popravilo

kmetijske mehanizacije (pooblaščen servis Universal),

- montažo in popravilo gozdarskih vitlov,
- montažo snežnih plugov

Obiščite nas ali pokličite za dodatne informacije!

Pameče 151,
2380 Slovenj Gradec
☎ 88 42 061,
Faks 88 42 170

Foto Peter Vernik



koroška banka

Koroška banka d.d. Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

PREDNOSTI TEKOČEGA RAČUNA IN BANČNE KARTICA

- Bančna kartica je uporabna za gotovinsko in negotovinsko poslovanje,
- Z bančno kartico lahko dvigujete gotovino na vseh bančnih avtomatih v Sloveniji in lahko tudi opravite vpogled v stanje na tekočem računu,
- Na prodajnih mestih z oznako BA lahko plačujete nakupe,
- Kot imetnik tekočega računa lahko pridobite tudi posojilne in plačilne kartice Karanta in LB Eurocard,
- Posebna ugodnost, ki jo nudimo imetniku tekočega računa je dovoljena prekoračitev stanja na računu.

S hranilno knjižico lahko poslujete v enotah Koroške banke in v bankah bančne skupine NLB le v času, ko poslujejo za stranke. Če poslujete še s hranilno knjižico, vas vabimo v enote Koroške banke, da izkoristite možnosti, ki jih ponujamo pri tekočem računu.

Pričakujemo vas v naših enotah, kjer vam bomo posredovali vse dodatne informacije.

Koroška banka d.d.,
Slovenj Gradec, Glavni trg 30
Bančna skupina NLB